

Lisans Düzeyi Müzik Öğrencilerinin Çalgı Performansı Öz-Yeterlikleri ile Müzik Performans Kaygıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*

Yılmaz ÇAĞLAYAN**

Trabzon Üniversitesi, Fatih Eğitimi Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Giresun / Türkiye,
yilmazcaglayan02@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-3210-5793

Doç. Dr. Yalçın YILDIZ

Trabzon Üniversitesi, Fatih Eğitimi Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Trabzon / Türkiye,
yyildiz@trabzon.edu.tr, ORCID: 0000-0002-2798-8763

Öz

Araştırmanın amacı, lisans düzeyinde mesleki müzik eğitimi alan öğrencilerin çalgı performansı öz-yeterlik inançları ile müzik performans kaygıları arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Araştırmaya beş üniversiteden 319 öğrenci dâhil edilmiştir. Veriler, Çalgı Performansı Öz-Yeterlik İnancı Ölçeği ve Kenny Müzik Performans Kaygı Envanteri aracılığıyla toplanmıştır. Analizlerde t-testi, tek yönlü ANOVA, Pearson korelasyon ve basit doğrusal regresyon tekniklerinden yararlanılmıştır. Sonuçlar, öğrencilerin müzik performans kaygısı düzeylerinin görece düşük, çalgı performansı öz-yeterlik inançlarının ise orta noktanın biraz altında olduğunu göstermiştir. İki değişken arasında pozitif yönde, düşük düzeyde ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Regresyon analizinde öz-yeterliğin müzik performans kaygısını anlamlı ancak oldukça sınırlı düzeyde yordadığı belirlenmiştir. Kadın öğrencilerin performans kaygısı erkeklere kıyasla anlamlı biçimde yüksektir. 26 yaş ve üzeri öğrencilerde kaygı düzeyi daha

* Bu çalışma ilk yazarın ikinci yazar danışmanlığında tamamladığı lisansüstü tezden üretilmiştir.

** Sorumlu Yazar. Tel: 0 (507) 232 83 89 | Araştırma Makalesi.

Makale Tarih Bilgisi. Gönderim: 11.12.2025, Kabul: 12.07.2026, Erken Görünüm: Eylül, 2027, Basım: Haziran, 2027.

© 2027. Kalem Eğitim ve Sağlık Hizmetleri Vakfı. Bütün Hakları Saklıdır. ISSN: 2146-5606, e-ISSN: 2687-6574

düşüktür. Kurum türüne göre kaygı düzeyleri farklılaşmaktadır. Mezun olunan lise türüne göre öz-yeterlik puanları farklılaşmaktadır. Ayrıca, son bir yılda 8 ve üzeri konsere katılan öğrencilerin performans kaygısı düzeyleri, daha az konser deneyimine sahip olanlardan anlamlı biçimde düşüktür.

Anahtar Kelimeler: Müzik performans kaygısı; Öz-yeterlik; Çalgı eğitimi; Sahne deneyimi; Lisans öğrencileri.

Investigating the Relationship Between Instrument Performance Self-Efficacy and Music Performance Anxiety of Undergraduate Music Students

Abstract

The aim of this study was to examine the relationship between instrument performance self-efficacy beliefs and music performance anxiety among undergraduate students receiving professional music education. A total of 319 students from five universities participated in the research. Data were collected using the Instrument Performance Self-Efficacy Belief Scale and the Kenny Music Performance Anxiety Inventory. Statistical methods involved t-tests, one-way ANOVAs, Pearson correlations, and simple linear regression analyses. The results showed that students' levels of music performance anxiety were relatively low, while their instrument performance self-efficacy beliefs were slightly below the theoretical midpoint. A positive, weak yet statistically significant correlation was found between the two variables. Regression analysis indicated that self-efficacy significantly but weakly predicted music performance anxiety, while female participants had significantly higher performance anxiety than males, and those aged 26 and above had lower anxiety levels. Anxiety levels differed according to the type of institution, and self-efficacy scores varied according to the type of high school from which participants graduated. In addition, students who participated in eight or more concerts within the last year had significantly lower performance anxiety levels than those with less concert experience.

Keywords: Music performance anxiety; Self-efficacy; Instrument training; Stage experience; Undergraduate students.

Extended Summary

Purpose

Music performance anxiety (MPA) is a multidimensional phenomenon with cognitive, affective, somatic, and behavioral components that can affect performance quality, particularly in undergraduate instrumental training. In parallel, self-efficacy—beliefs in one's capacity to organize and execute actions required for successful performance—governs goal setting, effort,

persistence, and emotion regulation, thus functioning as a critical psychological construct in music learning and stage behavior. Although both constructs are frequently examined, many studies treat them in isolation, with limited evidence on their relationship and how contextual factors, such as program type and stage exposure, shape the MPA–self-efficacy nexus. Therefore, this study aims to (a) describe undergraduate students’ levels of MPA and instrument performance self-efficacy; (b) identify their association; (c) test the predictive power of self-efficacy on MPA; and (d) examine differences by gender, age, institutional type, high-school background, class level, and number of academic concerts in the last year. The goal is to provide pedagogically actionable evidence for repertoire planning, assessment climates, and psycho-educational supports that reduce debilitating anxiety without compromising performance standards.

Method

The research employed a correlational survey design. The sample comprised 319 undergraduates from five Turkish universities—Trabzon, Ordu, Ondokuz Mayıs, Giresun, and Akdeniz—during the spring term of 2023–2024. Convenience sampling was used; data were collected face-to-face ($n = 293$) and online ($n = 26$). Two instruments were administered: (1) the 20-item, three-factor Instrument Performance Self-Efficacy Belief Scale, using a 1–5 Likert scale (Girgin, 2015). The internal consistency coefficient was $\alpha = .642$; therefore, findings should be interpreted with caution. Higher scores indicate stronger self-efficacy beliefs. The second instrument was the Turkish adaptation of the 25-item, five-subdimension Kenny Music Performance Anxiety Inventory, using a 0–6 Likert scale (Özevin Tokinan, 2013), with an internal consistency coefficient of $\alpha = .941$. Kolmogorov–Smirnov tests were significant—likely due to the large sample—but skewness–kurtosis values within ± 1.5 and concordance between the mean and median supported parametric methods. Analyses included independent-samples *t*-tests, one-way ANOVAs, Pearson correlations, and simple linear regression, with significance set at .05. Assumptions, including homogeneity of variances and independence of residuals, were checked using appropriate tests (e.g., Durbin–Watson).

Results

The mean total MPA score was 56.94 ($SD = 33.39$; item $M \approx 2.27$ on a 0–6 scale), below the theoretical midpoint of 3, indicating relatively low anxiety. Mean instrument performance self-efficacy was 57.56 ($SD = 6.98$; item

$M \approx 2.88$ on a 1–5 scale), slightly below the theoretical midpoint. The constructs showed a weak, positive, statistically significant association ($r = .139$, $p = .013$, 95% CI [.03, .25]). Simple linear regression was significant ($F(1, 317) = 6.26$, $p = .013$); standardized β was .14, adjusted R^2 was .016, and Durbin–Watson was 1.783. The regression equation was $MPA = 18.635 + 0.665(\text{self-efficacy})$; a one-unit increase in self-efficacy was associated with an average 0.665-unit increase in MPA, although explained variance was very small. Group comparisons showed the following: Gender—MPA was higher among women (female: $M = 65.08$, $SD = 33.78$; male: $M = 47.41$, $SD = 30.38$; $p < .01$), while self-efficacy did not differ ($p > .05$). Age—MPA differed significantly ($F(2, 316) = 7.13$, $p = .001$); the 26+ group had lower scores ($M = 41.30$, $SD = 29.69$) than both 18–21 and 22–25 groups, while self-efficacy did not differ ($p = .666$). Institutional type—MPA varied significantly ($F(3, 315) = 12.77$, $p < .01$), with the highest means in fine arts faculties ($M = 81.20$, $SD = 41.40$) and lowest in conservatories ($M = 46.70$, $SD = 30.03$). Self-efficacy differences were not significant ($p = .058$). High-school background—MPA did not differ ($p = .690$), but self-efficacy was higher among fine arts high school graduates ($F(2, 316) = 5.48$, $p = .005$). Academic concerts in the last year—MPA differed significantly ($F(2, 316) = 19.71$, $p < .01$); students with 8 or more concerts had lower anxiety ($M = 40.12$, $SD = 31.23$) than the 0–3 and 4–7 groups, while self-efficacy did not differ ($p = .104$). Class level—neither MPA ($F(3, 315) = 1.06$, $p = .365$) nor self-efficacy ($F(3, 315) = 1.36$, $p = .255$) differed. Overall, anxiety was relatively low, self-efficacy was slightly below the theoretical midpoint, and their association was positive but weak.

Discussion and Conclusion

The findings indicate a positive yet weak relationship between MPA and self-efficacy, contrary to the commonly expected negative association. Several mechanisms may account for this pattern: (i) the composition and weighting of self-efficacy subdimensions (e.g., “psychological indicators”) may move in the same direction as MPA; (ii) shared determinants—such as perfectionism, assessment climate, and solo performance frequency—may elevate both self-efficacy and anxiety, yielding positive covariation; and (iii) stage exposure may increase self-efficacy while maintaining perceived performance risk. Group-level results suggest that regular concert experience is associated with lower MPA, older age and greater experience may be associated with lower MPA, and a fine arts high school background may bolster self-efficacy. Higher MPA among women underscores the need for targeted

psycho-educational supports. The study recommends: (1) structured stage exposure via micro-performances, in-class sharing, and low-stakes recitals; (2) embedding multicomponent interventions—cognitive restructuring, relaxation and breathing, the Alexander Technique, and the Feldenkrais Method—within instrumental pedagogy; (3) strengthening the four sources of self-efficacy through constructive feedback and modeling; (4) targeted supports for women and students with limited stage experience; and (5) cultivating a supportive institutional assessment climate. Limitations include convenience sampling, threshold-level reliability of the self-efficacy scale ($\alpha = .642$), and the cross-sectional design. Future studies should employ longitudinal and experimental approaches, test mediator–moderator models (e.g., perfectionism, social support, and solo frequency), and use multivariate analyses. Overall, the findings support multi-layered pedagogical designs that reduce MPA while strengthening self-efficacy in undergraduate music education.

Giriş

Müzik, tarihsel süreçte yalnızca estetik bir ifade alanı değil aynı zamanda iş birliği, diyalog ve iletişimin de özgün bir taşıyıcısı olarak konumlanmıştır (Angı, 2013). “Birleştirilmiş sesler” aracılığıyla bireylerin belirli bir güzellik anlayışına ilişkin bakışlarını ve duygularını işleyerek yansıtan estetik bir olgu oluşu (Uçan, 1997), müziğin bireysel ve toplumsal yaşamda üstlendiği çok katmanlı işlevi açıklar. Nitekim müzik; sosyal, kültürel ve ekonomik boyutlarıyla çok sayıda amaca hizmet eden ve insanı öteki canlılardan ayıran bir ifade aracı olarak uzun süredir kullanılmaktadır (Kılıç, 2009). Bu aracın bireylerde zihinsel ve duygusal büyümeyi teşvik edebilme kapasitesi, onu benzersiz ve güçlü bir kendini ifade biçimi hâline getirir (Topoğlu, 2014).

Bu bağlamda müzik eğitimi, bireyin müziği bir bilim alanı olarak tanımasına ve bu alanda ilerlemesine; nota okuma ve enstrüman çalma gibi temel yeterlikleri geliştirerek yaşam boyu müziksel gelişimini sürdürmesine aracılık eder. Uçan’a (2018) göre müzik eğitimi, müzikal davranış kazandırma sürecidir. Müzikal davranış yeni beceri ve tekniklerin edinimiyle kazandırılabilir, mevcut davranışların düzenlenmesiyle dönüştürülebilir ya da bireysel yeteneklerin geliştirilip güçlendirilmesiyle yaratılabilir. Bu süreç, öğrenenin müzikal çabalarında gözlenebilir ve kalıcı ilerlemeler üretir.

Müziğin temel malzemesinin ses ve ses elde etmeye yarayan çalgı olduğu kabulünden hareketle, çalgı eğitimi lisans düzeyinde müzik eğitiminin önemli bir parçası olarak görülür. Çalgı eğitimi, yalnızca teknik becerilerin geliştirilmesini değil, aynı zamanda öğrencilerin müzikal ifade, yaratıcılık ve

estetik duyarlılıklarını da beslemektedir. Türkiye’de müzik öğretmeni yetiştirme programlarının çalgı eğitimi ekseninde şekillendiği ve bireysel çalgı derslerinin mesleki kimliğin oluşumunda kritik rol oynadığına dikkat çekilmektedir (Uçan, 2005). Çalgı eğitimi; planlı çalışma, disiplin ve süreklilik gerektiren, sabır ve çaba ile ilerleyen yapılandırılmış bir süreçtir. Sürecin güçlü ve zayıf halkalarının nesnel biçimde saptanabilmesi, doğrudan performans kavramının analitik olarak ele alınmasına dayanır. Sezer’in (2005) vurguladığı üzere performans, bireylerin ne yapabileceklerini ifade etme biçimidir; müzik performansı ise ince motor becerileri ve eşgüdüm, dikkat ve hafıza, estetik ve yorumlama gibi çoklu alanlarda yüksek düzey beceri gerektirir (Kenny ve ark., 2004). Bu nedenle çalgı eğitiminde kendini tanıma ve geliştirme sürecinin en somut göstergesi olarak çalgı performansı kabul edilmektedir.

Performansın Psikolojik Belirleyenleri: Öz-Yeterlik ve Kaygı

Hedeflenen performans düzeyine erişim, yalnızca teknik çalışma ve repertuvar birikimiyle sınırlı değildir. Kişinin bunların yanı sıra plan–program–prosedür ekseninde öz-izleme ve öz-değerlendirme yapabilmesi gerekir. Bu noktada öz-yeterlik belirleyici bir psikolojik yapıdır. Bandura (1997), öz-yeterliği, kişinin bir işi gerçekleştirme ve organize etme kapasitesine olan inancı olarak tanımlar. Başka bir ifadeyle öz-yeterlik, insanların bir iş ya da görevi başarılı şekilde tamamlayabilmeleri için gereken özelliklerin ve yeteneğin kendisinde bulunduğuna dair inancıdır. Bu inanç, davranışın seçimini, harcanan çabayı, bilişsel süreçleri ve duygusal tepkileri anlamlı ölçüde etkiler (Bandura, 1989; 1997). Buna göre, öz-yeterlik yalnızca sonuçlarıyla değil, aynı zamanda beslendiği kaynaklarla da anlaşılması gereken bir kavramdır.

Bandura’ya göre öz-yeterlik dört süreç üzerinden işler: bilişsel, motivasyonel, duyuşsal ve seçimsel. Bilişsel süreçlerde birey, amaçlarının düzeyini belirler ve performansı önceden zihinsel olarak yapılandırır; motivasyonel süreçler, hedef belirleme–planlama–odağı sürdürme döngüsünü düzenler; duyuşsal süreçlerde stres ve korku gibi duygular öz-yeterlik algısını ve davranışın başlatılması/sürdürülmesini etkiler; seçimsel süreçler ise bireyin öz-yeterlik algısıyla tutarlı çevre ve etkinlikleri seçme eğilimini açıklar (Atasoy, 2010; Bandura, 1994; Tuzcu, 2010). Bu çerçevede, çalgı icrasında amaçların niteliği, çaba ve sebat, duygusal düzenleme ve hazırlık/pratik stratejileri, öz-yeterlik tarafından yönlendirilen başlıca alanlardır. Bu süreçsel bakış, bir sonraki adımda öz-yeterliğin hangi deneyim ve girdiler yoluyla inşa edildiğinin tartışılmasına zemin hazırlar.

Bandura (1977) öz-yeterlik kaynaklarını dört başlıkta toplar:

ustalık/doğrudan deneyimler, dolaylı deneyimler (model alma), sosyal ikna ve duygusal-fizyolojik durumlar. Başarılı ustalık deneyimleri öz-yeterliği güçlendirirken; başarısızlıklar, özellikle yeterlik algısı kırılansa, azaltıcı etki gösterebilir (Bandura, 1994). Model alma, benzerlerin sonuçlarından hareketle beklentilerin güncellenmesini sağlar (Derman, 2007). Sosyal ikna, gerçekçi ve nitelikli cesaretlendirici geri bildirim yoluyla öz-yeterliği destekleyebilir (Senemoğlu, 2005). Olumsuz uyarılmışlık örüntüleri (anksiyete, fizyolojik gerginlik vb.) ise öz-yeterliği zayıflatma potansiyeline sahiptir (Bıkmaz, 2004; Duy, 2009). Çalgı eğitiminde bu kaynaklar; sahne ve stüdyo deneyiminin planlı artırılması, rol model icraların gözlemi, yapıcı dönüt kültürünün yerleşmesi ve bedensel-fizyolojik düzenleme becerilerinin geliştirilmesiyle somut pedagojik karşılıklar bulur. Bu pedagojik stratejilerin sahadaki yansımaları, alanyazında raporlanan öz-yeterlik düzeyleri ve ilişkisel bulgularla da tutarlılık göstermektedir.

Öğretmen/öğretmen adayı ve mesleki müzik eğitimi öğrencilerinde öz-yeterlik düzeylerinin çoğunlukla orta-yüksek aralıkta seyrettiği; tutum, motivasyon ve performans algısı ile pozitif ilişkiler bulunduğu gösterilmiştir (Akınar, 2021; Delice, 2019; Durak, 2020; Karataş, 2019; Kavaklı, 2022; Kaynak, 2018; Kesgin, 2006; Mete, 2018; Önder, 2014; Piji-Küçük, 2015; Topoğlu, 2014; Ünal, 2019; Yağcı ve Aksoy, 2015; Yıldız, 2013). Ayrıca öğretmen öz-yeterliği ile öğrencilerin öz-yeterlik inançları ve performans beklentileri arasında aktarımsal ilişkiler saptanmıştır (Bandura, 1993; Dorman, 2001; Ekinci, 2013; Perkmen ve Pamuk, 2011; Piji-Küçük, 2011). Bu bulgular, çalgı eğitiminde öz-yeterliğin hedef belirleme-çaba-ısrar dizgeleri üzerinden performansı güçlendiren bir üst-düzenleyici rol oynadığını düşündürür. Ne var ki performansın oluşumu yalnızca öz-yeterlikten ibaret değildir; duyuşsal bileşenler, özellikle de kaygı, performans çıktısını belirgin şekilde biçimlendirir.

Kaygı (anksiyete), belirli durumlara ilişkin aşırı endişe hâlidir (Bozkurt, 2015; Budak, 2009). Korku-kaygı ayrımında korku daha şiddetli ve kısa süreli olup kaynağı görece belirlidir; kaygının kaynağı çoğu kez belirsizdir (Çankıroğlu, 2007). Kaygı, kas gerginliği, baş/boyun ağrısı (Türkçapar, 2004) ile hızlı kalp atımı, nefes darlığı, terleme, baş dönmesi, sinirlilik, sık idrara çıkma, ellerde titreme gibi fizyolojik tepkiler üretebilir; yüksek stres, performansı düşürerek öz-yeterliği zayıflatır (Hökelekli, 2009). Buna karşılık yüksek konsantrasyon, güven ve yeterlik düzeyleri, icra esnasında kaygıyı azaltıcı bir tampon işlevi görebilir (Kenny ve ark., 2004). Bu genel çerçeve, müzik özelindeki özgül kaygı biçimi olan “Müzik Performans Kaygısı”nın (MPK)

anlaşılması için kavramsal bir temel sağlar.

Müzik bağlamında MPK, profesyoneller ve kitle önüne çıkan öğrenciler arasında yaygın bir olgudur. Salmon (1990), MPK'yı bireyin müzikal yetenek/eğitim/hazırlık düzeyi dikkate alındığında icra becerilerinde görülen kalıcı, sıkıntılı endişe ve fiili bozulma olarak tanımlar. Kenny (2011), MPK'nın duygusal-bilişsel-somatik-davranışsal belirtilerin bileşiminden oluştuğunu vurgular. Seyirci varlığı, müzisyen için tehdit algısı yaratabilir (Ely, 1991). Belirtiler; bilişsel (hata yapma korkusu, özgüven kaybı, dikkat/ hafıza sorunları, yetersizlik düşünceleri), fizyolojik (taşikardi, nefes darlığı, mide bulantısı hissi, terleme, baş dönmesi, sinirlilik, tremor) ve davranışsal (halsizlik, postür ve yüz ifadesinde değişim, icrada hata) boyutlarda sınıflanmıştır (Brotons, 1994; Gabrielsson, 2003). Belirtilerin bu çok boyutlu doğası, müdahale yaklaşımlarının da çok bileşenli olmasını zorunlu kılar.

Müzik performans kaygısına yönelik müdahaleler çok yönlü bir yapı sergiler. Bu alanda öne çıkan yaklaşımlar arasında sistematik duyarsızlaştırma, bilişsel yeniden yapılandırma, Alexander Tekniği, Feldenkrais Metodu ve hipnoterapi bulunmaktadır. Sistematik duyarsızlaştırma, gevşeme egzersizleriyle bireyin kaygı yaratan durumlara kademeli olarak alışmasını sağlar (Demiralp ve Oflaz, 2007). Bilişsel yeniden yapılandırma, zihinsel prova ve dikkatin icraya yönlendirilmesi yoluyla bireyin olumsuz düşünce örüntülerini dönüştürmesine yardımcı olur (Wilson ve Roland, 2002). Alexander Tekniği, vücutta zamanla yerleşen kas gerilimlerini azaltarak doğal duruşun ve etkin beden kullanımının yeniden kazanılmasını hedefler (Tezişçi, 2018). Feldenkrais Metodu, yumuşak ve esnek hareketlerle denge, farkındalık ve koordinasyonu geliştirir (Çimen, 2001). Hipnoterapi ise gevşeme ve imgeleme teknikleriyle anksiyeteyi azaltmayı amaçlar (Wilson ve Roland, 2002). Bu teknikler, bedensel uyarılmışlığı azaltma, bilişsel çarpıtmaları dönüştürme ve duruş-nefes-hareket örüntülerini iyileştirme yoluyla performans kalitesini dolaylı biçimde destekler. Kuramsal açıdan bu tekniklerin ortak işlevi, Bandura'nın (1997) öz-yeterlik kaynaklarından biri olan duygusal-fizyolojik uyarılmışlığı düzenlemektir; dolayısıyla kaygıyı azaltmaya dönük bu müdahaleler, aynı zamanda olumsuz uyarılmışlığı zayıflatarak öz-yeterliği güçlendirme potansiyeli taşımakta ve böylece çalışmanın iki temel değişkenini ortak bir mekanizma üzerinden birbirine bağlamaktadır. Hangi yaklaşımın hangi koşullarda daha etkili olduğunun belirlenmesi için ise deneysel ve karşılaştırmalı araştırmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Çalışmalar; video geri bildirim uygulamalarının MPK puanlarını

azaltabildiğini (Gündüz, 2013), duygusal zekâ, akademik motivasyon ve mükemmeliyetçilik boyutlarının MPK ile anlamlı ilişkiler gösterdiğini (Aydın, 2017; Atay, 2018; Gencer, 2019), MPK'nın erken yaşlarda başlayıp önlem alınmadığında profesyonel yaşama dek sürebildiğini (Akgül, 2019) bildirmektedir. Müzik bölümü örneklemelerinde çalgı performansı yönetimi öz-yeterliği ile MPK arasında negatif ilişkiler rapor edilmiştir (Üzülen, 2022; Yorulmaz-Birdal, 2021). Program türü, cinsiyet ve bireysel çalgı değişkenlerine göre MPK ve performans algısında farklılaşmalar olduğu da gösterilmiştir (Atayeter, 2019; Bahadır, 2016; Erözkan, 2020; Işkın, 2018). Bir arada değerlendirildiğinde bu bulgular, öz-yeterlik ve MPK'nın performans üzerindeki etkilerinin karşılaştırmalı ve bütünsel biçimde ele alınmasını gerektirir.

Kuramsal ve deneysel veriler birlikte değerlendirildiğinde, öz-yeterlik ile MPK arasındaki dinamik, çalgı performansını karşıt yönlü yollarla etkileyebilmektedir. Yüksek öz-yeterlik inancı, hedef belirleme-çaba-ısrar dizgelerini uyararak, bilişsel ön-yapılandırma ve duygusal düzenleme yoluyla performansı güçlendirir. Buna karşılık yüksek MPK, bilişsel girişim (dikkat kaymaları, katastrofik beklentiler, öz-kuşku) ve somatik aşırı uyarılma (taşikardi, tremor, nefes darlığı) kanalları üzerinden icra kalitesini düşürme potansiyeli taşır. Bu kurguya demografik/akademik bağlam (cinsiyet, yaş, öğrenim görülen kurum türü, mezun olunan lise türü, sınıf düzeyi) ve performans çevresi (son bir yıldaki akademik konser sayısı) eşlik ederek, ilişkinin şiddet ve yönünü farklılaştırabilir. Dolayısıyla, lisans düzeyinde çalgı performansına ilişkin öz-yeterlik ile MPK'nın birlikte ve bağlamsal değişkenlerle etkileşim içinde ele alınması hem kuramsal açıklık hem de pedagojik uygulama açısından gereklidir. Bu bütünsel perspektif, çalışmanın yöntemsel tercihlerine ve ölçüm stratejilerine de doğrudan yön vermektedir.

Bu çalışma, müzik eğitimi lisans programlarında öğrenim gören öğrencilerin çalgı performansı öz-yeterlik inançları (Girgin, 2015) ile MPK düzeylerini (Özevin Tokinan, 2013) nicel olarak incelemeye odaklanmaktadır. Bu doğrultuda, iki değişken arasındaki ilişkinin daha açık biçimde ortaya konması ve elde edilen bulguların çalgı eğitimi süreçlerinin planlanmasına, performansa hazırlık stratejilerinin geliştirilmesine ve psikoeğitsel destek uygulamalarının tasarlanmasına somut katkılar sunması amaçlanmaktadır. Alanyazında öz-yeterlik ve MPK'nın çoğunlukla birbirinden bağımsız olarak ele alınması (Cemali, 2017; Delice, 2019; Topcan, 2021) ve özellikle çalgı performansı bağlamında bu iki kavramın birlikte incelendiği çalışmaların sınırlı olması, araştırmanın güncelliğini ve alana getirdiği özgün değeri artırmaktadır.

Bu yönüyle çalışma, kuramsal yaklaşımların gerçek verilerle sınanmasına olanak tanıyan bir çerçeve sunmaktadır.

Amaç ve Araştırma Soruları

Bu çalışmanın temel amacı, lisans düzeyi müzik öğrencilerinin çalgı performansı öz-yeterlikleri ile müzik performans kaygıları arasındaki ilişkiyi incelemektir. Bu amaç doğrultusunda şu sorulara yanıt aranacaktır:

1. Lisans düzeyi müzik öğrencilerinin MPK ne düzeydedir?
2. Enstrüman icrasına ilişkin çalgı performansı öz-yeterlik düzeyleri nasıldır?
3. Çalgı performansı öz-yeterlikleri ile müzik performans kaygıları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
4. Çalgı performansı öz-yeterlikleri, müzik performans kaygılarını anlamlı düzeyde yordamakta mıdır?
5. Çalgı performansı öz-yeterlikleri ile müzik performans kaygıları; cinsiyete, yaşa, öğrenim görülen kurum türüne, mezun olunan lise türüne, son bir yıllık akademik konser sayısına ve sınıf düzeyine göre farklılaşmakta mıdır?

Yöntem

Bu bölümde, etik kurul izni, çalışmada kullanılan model, veri toplama araçları ve verilerin analizinde kullanılan istatistiksel teknikler hakkında bilgiler sunulmuştur. Ayrıca araştırmanın evreni ve örnekleme hakkında ayrıntılara yer verilmiştir.

Etik Kurul İzni

Bu çalışma, Trabzon Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu'nun 13.02.2023 tarihli ve E-81614018-000-2300011242 sayılı kararı ile etik açıdan uygun bulunmuştur.

Araştırmanın Modeli

Mesleki müzik eğitimi alan lisans öğrencilerinin çalgı performans öz-yeterlikleri ile performans kaygıları arasındaki ilişkiyi inceleyen bu çalışmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Tarama araştırmaları genellikle çok sayıda bireyin görüş, tutum veya algılarına odaklanır ve mevcut durumun betimlenerek ortaya konmasını sağlar (Yöyen, 2020). Bu bağlamda tarama modelleri, çoklu değişkenler arasındaki ilişkilerin incelenmesi veya farklı değişkenlerin karşılaştırılması için uygun bir çerçeve sunar.

Karasar (2013) ilişkisel tarama modelini nicel bir araştırma tekniği

olarak tanımlamaktadır. Bu model, çoklu değişkenler arasındaki ilişkiyi veya değişim düzeyini belirlemeyi amaçlamaktadır. Gerçekleştirilen çalışmada, müzik alanı lisans öğrencilerinin çalgı performansına yönelik öz-yeterlikleri ile çalgı performans kaygıları arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlandığından, bu amaca yönelik olarak ilişkisel tarama modelinin kullanılması uygun görülmüştür.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, 2023-2024 Eğitim-Öğretim yılı bahar yarıyılında araştırmacının erişim sağlayabildiği beş üniversitenin Konservatuvar, Güzel Sanatlar Fakültesi, Sahne Sanatları Fakültesi ve Eğitim Fakültelelerinde öğrenim gören Lisans 1, Lisans 2, Lisans 3 ve Lisans 4. sınıf düzeyindeki toplam 319 lisans öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmada öğrencilerin dâhil edileceği kurumları belirlemek için kolayda/uygun örnekleme yöntemi kullanılmıştır.

Kolayda örnekleme, evrenden seçilecek örneklemin araştırmacının erişim olanakları ve kararları doğrultusunda belirlendiği tesadüfi olmayan bir örnekleme yöntemidir. Bu yöntemde veriler, evrenden en hızlı, kolay ve ekonomik biçimde temin edilebilir (Malhotra, 2004; Zikmund, 1997). Kolayda örnekleme hem nitel hem de nicel araştırmalarda kullanılabilir.

Araştırma verilerinin toplandığı üniversiteler aşağıdaki şekilde sıralanmaktadır:

1. Trabzon Üniversitesi
2. Ordu Üniversitesi
3. Ondokuz Mayıs Üniversitesi
4. Giresun Üniversitesi
5. Akdeniz Üniversitesi

Uygulamalar verilerin toplandığı üniversitelerde belirlenen programlardaki katılımcılarla gönüllülük esasına bağlı alınarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya katılan katılımcılara ait demografik özellikler Tablo 1’de gösterilmektedir.

Tablo 1. Katılımcılara Ait Demografik Özellikler

Değişken	Grup	N	%	Değişken	Grup	N	%
Cinsiyet	Kadın	172	53.9	Yaş	18-21	200	62.7
	Erkek	147	46.1		22-25	80	25.1
	Toplam	319	100		26+	39	12.2
Öğrenim Görülen Kurum Türü	Eğitim	93	29.2		Toplam	319	100
	Güzel Sanatlar	15	4.7	Üniversite	Trabzon	139	43.6
	Sahne S.	65	20.4		19 Mayıs	73	22.9
	Konservatuvar	146	45.8		Ordu	65	20.4
	Toplam	319	100		Giresun	33	10.3
Lise Türü	Güzel Sanatlar	142	44.5		Akdeniz	9	2.8
	Anadolu	141	44.2		Toplam	319	100
	Diğer	36	11.3	Bireysel Çalgı	Keman	78	24.5
	Toplam	319	100		Piyano	44	13.8
1 Yılda Katıldığı Akade- mik Per- formans Sayısı	0-3	155	48.6		Bağlama	68	21.3
	4-7	76	23.8		Gitar	32	10
	8 ve üzeri	88	27.6		Kanun	12	3.8
	Toplam	319	100		Ud	16	5
Sınıf	1.sınıf	89	27.9		Flüt	43	13.5
	2.sınıf	96	30.1		Çello	10	3.1
	3.sınıf	86	27		Ritim saz	7	2.2
	4.sınıf	48	15		Klarnet	9	2.8
	Toplam	319	100		Toplam	319	100

Tablo 1 incelendiğinde katılımcıların 172'sinin (%53.9) kadın, 147'sinin (%46.1) erkek olduğu görülmektedir. Katılımcıların 200'ü (%62.7) 18-21, 80'i (%25.1) 22-25 ve 39'u (%12.2) 26 ve üzeri yaş aralığındadır. Katılımcıların 93'ü (%29.2) eğitim fakültesinde, 15'i (%4.7) güzel sanatlar fakültesinde, 65'i (%20.4) sahne sanatları fakültesinde ve 146'sı (%45.8) konservatuvarda eğitim görmektedir. Mezun olunan lise türüne bakıldığında katılımcıların 142'sinin (%44.5) Güzel Sanatlar Lisesi, 141'inin (%44.2) Anadolu Lisesi ve 36'sının (%11.3) diğer liselerden mezun olduğu görülmektedir. Katılımcıların son bir yılda katıldığı akademik performans (konser) sayısına bakıldığında, 155'inin (%48.6) 0-3, 76'sının (%23.8) 4-7, 88'inin (%27.6) ise 8 ve üzeri akademik konser icrasında bulunduğu görülmektedir. Lisans düzeylerine bakıldığında ise lisans 1. sınıf düzeyinde 89 (%27.9), lisans 2. sınıf düzeyinde 96 (%30.1), lisans 3. sınıf düzeyinde 86 (%27.0) ve lisans 4. sınıf düzeyinde 48 (%15.0) katılımcı bulunmaktadır.

Verilerin Toplanması

Bu araştırmada veriler, lisans öğrencilerine uygulanan anketler aracılığıyla toplanmıştır. Anket yöntemiyle bireylerin belirli bir konuya ilişkin inanç, algı ve memnuniyet düzeyleri gibi değişkenlere yönelik veriler elde edilebilmektedir (Baştürk ve Taştepe, 2013). Çalışmada iki farklı ölçek kullanılmıştır. Katılımcılardan ölçek maddelerini cevaplamadan önce demografik özelliklerini tanımlayan soruları yanıtlamaları istenmiştir.

Veri Toplama Araçları

Çalışmada kullanılan verilerin toplanmasında iki ayrı veri toplama aracı kullanılmıştır. Bu ölçeklerde araştırmacı tarafından hazırlanan katılımcıların demografik özelliklerini (cinsiyet, yaş, öğrenim görülen üniversite ve fakülte türü, mezun olunan lise türü, lisans sınıf düzeyi, bireysel çalgı ve son bir yıllık akademik konser sayısı) ortaya çıkaran sorulara yer verilmiştir.

Mesleki müzik eğitimi alan lisans öğrencilerinin çalgı performansına yönelik öz-yeterlik inançlarının ölçülebilmesi için Girgin (2015) tarafından geliştirilen “Çalgı Performansı Öz-Yeterlik İnancı Ölçeği” kullanılmış; çalgı performans kaygılarının tespitinde ise Özevin Tokinan (2013) tarafından Türkçeye uyarlanan “Kenny Müzik Performans Kaygı Envanteri”nden yararlanılmıştır.

Çalgı Performansı Öz-Yeterlik İnancı Ölçeği

Katılımcıların çalgı performansı öz-yeterlik inançlarının belirlenmesinde Girgin (2015) tarafından geliştirilen Çalgı Performansı Öz-Yeterlik İnancı Ölçeği kullanılmıştır. Ölçek 20 maddeden ve üç faktörden oluşmaktadır. Bu faktörlerin isimleri ve madde dağılımları şöyledir: birinci faktör kendini yeterli görme (10 madde), ikinci faktör kendini yetersiz görme (5 madde) ve üçüncü faktör psikolojik göstergeler (5 madde). Ölçek beşli Likert formatında düzenlenmiştir ve maddeler 1 = “hiç katılmıyorum” ile 5 = “tamamen katılıyorum” arasında puanlanmaktadır. Ölçeğin 1, 3, 4, 5, 7, 10, 12, 13, 14 ve 15 numaralı maddeleri ters kodludur. Alınan puanın yüksekliği çalgı performans öz-yeterlik inanç düzeyinin yüksek olduğunu göstermektedir. Ölçeğin güvenilirliğine ilişkin analiz sonucunda Cronbach alfa iç tutarlık katsayıları sırasıyla yeterlik inancı için $\alpha = .642$, yetersizlik inancı için $\alpha = .76$ ve psikolojik göstergeler için $\alpha = .61$ olarak tespit edilmiştir (Girgin, 2015).

Bu araştırmada öz-yeterlik ölçeğine ilişkin Cronbach alfa katsayısı $\alpha = .642$ olarak hesaplanmıştır. Bu değer, ölçeğin iç tutarlığının sınırdaki kabul edilebilir düzeyde olduğunu göstermekte; dolayısıyla öz-yeterlik bulgularının yorumlanmasında bu durumun dikkate alınması gerekmektedir. Genel olarak α

$\geq .60$ ve $\alpha \leq .90$ aralığındaki değerler makul kabul edilebilmekle birlikte (George ve Mallery, 2010), bu çalışmada elde edilen katsayının sınırlılık olarak değerlendirilmesi uygun görülmektedir.

MPK Envanteri

Araştırmada kullanılan ikinci veri toplama aracı, Özevin Tokinan (2013) tarafından Türkçeye uyarlanan Kenny Müzik Performans Kaygı Envanteri'dir. 25 maddeli ve yedili Likert tipindeki envantere maddeler “kesinlikle katılmıyorum” seçeneğinden “kesinlikle katılıyorum” seçeneğine doğru 0, 1, 2, 3, 4, 5, 6 şeklinde puanlanmaktadır. Envanterde beş alt faktör bulunmaktadır. Bu alt faktörler “negatif performans algısı (MPK1)”, “psikolojik savunmasızlık (MPK2)”, “somatik kaygı (MPK3)”, “kişisel denetim (MPK4)” ve “fizyolojik savunmasızlık (MPK5)”tır. Envanterin Cronbach alfa değeri .895'tir (Özevin Tokinan, 2013).

Bu araştırmada, 25 maddeden oluşan Müzik Performans Kaygı Envanteri'ne ait güvenirlik katsayısı hesaplanmış ve Cronbach alfa değeri $\alpha = .941$ olarak tespit edilmiştir. Sonuçlara göre Müzik Performans Kaygı Envanteri'nin yüksek derecede güvenirlik gösterdiği ve mesleki müzik eğitimi alan lisans öğrencilerinin çalgı performansına yönelik kaygı düzeylerini ölçmek için uygun bir ölçek olduğu görülmektedir.

Veri Toplama Süreci

Araştırmanın verileri, yüz yüze ve çevrim içi düzenlenen anketler aracılığıyla toplanmıştır. Ölçeklerin yüz yüze olarak uygulandığı 293 öğrenciye ölçekler ve kişisel bilgi formu birlikte dağıtılmış; öğrenciler bu belgeleri yaklaşık 15 dakikalık sürede doldurarak teslim etmiştir. 26 öğrenciye ise Google Forms kullanılarak düzenlenen anket formları elektronik iletişim araçlarıyla iletilmiş ve gerekli veriler çevrimiçi olarak toplanmıştır.

Araştırmada kullanılan ölçekler; Trabzon Üniversitesi Eğitim Fakültesi ve Devlet Konservatuvarı, Giresun Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Devlet Konservatuvarı ve Görele Güzel Sanatlar Fakültesi, Ordu Üniversitesi Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Devlet Konservatuvarı, Akdeniz Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi lisans öğrencilerine (I, II, III, IV. Sınıf) olmak üzere toplam 319 öğrenciye uygulanmıştır.

Araştırmanın yapıldığı üniversitelerde uygulamanın yapılabilmesi için gerekli izinler alınmıştır. Uygulanan ölçekler ve kişisel bilgi formu incelenmiştir. Hatalı verilen cevaplar elenmiş olup çalışmanın katılımcı sayısına ulaşılmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırma sonunda elde edilen verilerin istatistiksel analizi için IBM SPSS 23 (Statistical Package for the Social Sciences) paket programı ve Microsoft Excel 2010 kullanılmıştır. Verilerin normal dağılıma uygunluğu Kolmogorov-Smirnov sınaması ile çarpıklık ve basıklık katsayıları birlikte incelenerek değerlendirilmiştir. Çarpıklık ve basıklık katsayıları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 2. Katılımcıların Çalgı Performans Öz-yeterlik İnancı ve MPK Düzeylerine Ait Normallik Testi Sonuçları

Ölçek	Kolmogorov-Smirnov		Merkezi Eğilim Ölçüleri							
	İstatistik	sd	p	$\bar{X}$	SS	Madde Sayısı	Min-Maks.	Medyan	Çarpıklık	Basıklık
Müzik Performans Kaygı Envanteri	0.063	319	0.036	56.94	33.39	25	0-134	52.00	0.282	-0.677
Çalgı Performansı Öz-Yeterlik İnancı Ölçeği	0.062	319	0.005	57.56	6.98	20	32-75	57.00	-0.129	0.286

Veriler, kodlama ve temizlikten (eksik veri, aykırı değer denetimleri) sonra analiz edilmiştir. Önce ters maddeler yeniden kodlanmış, alt boyut ve toplam puanlar oluşturulmuştur.

Ölçeklerden elde edilen verilerin dağılımlarının değerlendirilmesinde aritmetik ortalama, medyan, Kolmogorov-Smirnov (K-S), çarpıklık ve basıklık katsayıları kullanılmıştır. K-S p değerleri MPK için $p = .036$, öz-yeterlik için $p = .005$ şeklindedir. K-S'nin p değerleri anlamlıdır; ancak büyük örneklem ($n = 319$) nedeniyle K-S testi aşırı duyarlı olabildiğinden, çarpıklık-basıklık değerleri ± 1.5 aralığında bulunduğu ve merkezi eğilim ölçüleri uyumlu olduğundan parametrik testler tercih edilmiştir. George ve Mallery'e (2010) göre medyan ve aritmetik ortalama değerlerinin eşdeğer ya da birbirine yakın olduğu, ayrıca çarpıklık-basıklık değerlerinin ± 1.5 sınırları içinde bulunduğu durumlarda verilerin normal dağıldığı varsayılabilir. Buna göre bu araştırmada ölçeklerden elde edilen verilerin normal dağılım özellikleri gösterdiği kabul edilmiştir. Dolayısıyla verilerin analizinde parametrik testlerden yararlanılmıştır. İki kategorili bağımsız değişkenlerin karşılaştırılmasında t-testi, ikiden çok kategorili bağımsız değişkenlerin karşılaştırılmasında ANOVA testi, gruplar arası karşılaştırmalar için post hoc testleri, ilişki testi için Pearson korelasyon katsayısı ve yordayıcı ilişkiyi incelemek için basit doğrusal regresyon analizi kullanılmıştır. İç tutarlılığın test edilmesinde

Cronbach alfa güvenirlik analizi yapılmıştır.

Bulgular

Çalışmanın bu bölümünde, araştırmada elde edilen verilerin analizine ait bulgular sunulmuştur.

MPK Düzeylerine Ait Analiz Sonuçları

Tablo 3'te katılımcıların MPK düzeylerine ait bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 3. MPK toplam puanına ait betimsel bulgular

Değişken	$\bar{x}$	SS
Çalgı Performans Kaygı Düzeyleri	56.94	33.39

Müzik Performans Kaygı Envanteri 25 maddeden oluşmakta olup her bir madde 0 ile 6 puan arasında değerlendirilmektedir. Tablo 3 incelendiğinde envanterden elde edilen toplam puan ortalamasının 56.94 ve standart sapmasının 33.39 olduğu görülmektedir. Bu değer, madde başına düşen ortalamanın $56.94/25 = 2.27$ olduğunu göstermektedir. Kuramsal olarak madde puan ortalaması 3 ($[(0+6)/2]$) düzeyinde iken, katılımcıların elde ettiği ortalamanın bu değer altında kalması, araştırmaya katılan öğrencilerin müzik performansı kaygı düzeylerinin görece düşük olduğunu ortaya koymaktadır.

Çalgı Performansına Yönelik Öz-Yeterlik İnancı Düzeylerine Ait Analiz Sonuçları

Tablo 4'te katılımcıların enstrüman icrası ile ilgili olarak, çalgı performansına yönelik öz-yeterlik inancı düzeylerine ait bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 4. Katılımcıların Çalgı Performansı Öz-Yeterlik İnancı Düzeylerine Ait Betimsel Bulgular

Değişken	$\bar{x}$	SS
Çalgı Performansı Öz-yeterlik İnancı	57.56	6.98

Çalgı Performansı Öz-Yeterlik İnancı Ölçeği 20 maddeden oluşmakta olup her bir madde 1 ile 5 arasında puanlanmaktadır. Katılımcıların ölçekten elde ettiği toplam puanların 32 ile 75 arasında değiştiği görülmektedir. Tablo 4 incelendiğinde aritmetik ortalamanın 57.56, standart sapmanın ise 6.98 olduğu anlaşılmaktadır. Bu değer, madde başına düşen ortalamanın $57.56/20 = 2.87$ olduğunu göstermektedir. Kuramsal olarak madde puan ortalamasının 3 düzeyinde olduğu dikkate alındığında, katılımcıların elde ettiği ortalamanın

bu değerin biraz altında kaldığı görülmektedir. Bu nedenle öğrencilerin çalgı performansı öz-yeterlik inançlarının orta noktanın biraz altında olduğu söylenebilir.

Çalgı Performansı Öz-Yeterlikleri ile Çalgı Performans Kaygı Düzeyleri Arasındaki İlişkiye Ait Bulgular

Tablo 5'te mesleki müzik eğitimi alan lisans öğrencilerinin çalgı performansı öz-yeterlikleri ile çalgı performans kaygı düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı ile ilgili bulgulara yer verilmektedir.

Tablo 5. Katılımcıların Çalgı Performans Öz-yeterlik İnancı ve MPK Ölçekleri Arasındaki İlişki

Ölçek	Müzik Performans Kaygı Envanteri	Çalgı Performansı Öz-Yeterlik İnancı Ölçeği
Müzik Performans Kaygı Envanteri	R 1	.139
	P	.013

r: Pearson correlation coefficient

Ölçekler arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Pearson korelasyon analizi sonucunda, iki ölçek arasında pozitif yönlü ve düşük düzeyde bir ilişki saptanmıştır ($r = .139$, $n = 319$, $p < .05$, %95 GA [.03, .25]). Bu bulgu, çalgı performansı öz-yeterlik inancı ile MPK arasında istatistiksel olarak anlamlı ancak düşük düzeyde bir ilişki olduğunu göstermektedir.

Mesleki Müzik Eğitimi Alan Lisans Öğrencilerinin Çalgı Performansı Öz-Yeterliklerinin Müzik Performans Kaygılarını Yordamasına Ait Bulgular

Tablo 6'da çalgı performansı öz-yeterlik inancının müzik performans kaygısını yordayıcı rolünü incelemek amacıyla yapılan regresyon analizi sonuçları yer almaktadır.

Regresyon analizinde modelin anlamlılık testi olan F testi sonucunda modelin anlamlı olduğu bulunmuştur, $F(1,317) = 6.26$, $p = .013$. Modelde otokorelasyon sorununu değerlendiren Durbin-Watson katsayısının 2'ye yakın olması ($DW = 1.783$), otokorelasyon bulunmadığını göstermektedir. Düzeltilmiş R^2 katsayısı, modelde bağımsız değişkenin bağımlı değişkeni açıklama oranını ifade etmektedir. Bu çalışmada düzeltilmiş $R^2 = .016$ bulunmuş olup bağımsız değişkenin (çalgı performansı öz-yeterlik inancı) bağımlı değişkende (MPK) meydana gelen varyansın yaklaşık %1,6'sını açıkladığı belirlenmiştir. Model parametrelerinin anlamlılık testi incelendiğinde sabit terimin istatistiksel olarak anlamlı olmadığı ($B = 18.635$, $p = .227$), ancak bağımsız

değişkenin anlamlı olduğu görülmüştür ($B = 0.665$, $SH = 0.266$, $\beta = .14$, $t = 2.50$, $p = .012$, %95 GA [0.14, 1.19]). Elde edilen sonuçlara göre kurulan regresyon denklemi şu şekildedir:

$$MPK = 18.635 + 0.665 \times \text{Çalgı Performansı Öz-Yeterlik İnancı}$$

Bu denklem doğrultusunda, çalgı performansı öz-yeterlik inancında meydana gelen her bir birimlik artış MPK'da 0.665 birimlik bir artışla ilişkilidir. Ancak modelin açıkladığı varyansın oldukça düşük (%1,6) olduğu dikkate alınmalı; bu bulgu, değişkenler arasındaki ilişkinin istatistiksel olarak anlamlı olsa da pratik açıdan sınırlı düzeyde olduğunu göstermektedir.

Tablo 6. Katılımcıların Çalgı Performans Öz-Yeterlik İnancının MPK'yı Yordamasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Değişken	B	SH	t	p	F	P
Sabit	18.635	15.422	1.208	0.227 ^a	6.259	.013 ^b
Çalgı Performansı Öz-yeterlik İnancı	.665	.266	2.502	0.012 ^a		
Bağımlı Değişken: MPK						
a: Model parametrelerinin anlamlılık testi sonucudur						
b: Modelin anlamlılık testi sonucudur.						
Düzeltilmiş R ² : .016	Durbin-Watson: 1.783					

Demografik Değişkenlerin Ölçeklere Göre Karşılaştırılması

Bu bölümde demografik değişkenlerden cinsiyet, yaş, öğrenim görülen kurum türü, mezun olunan lise türü, son bir yılda katıldığı akademik performans sayısı ve sınıf düzeyi bakımından ölçek puanlarının farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. Cinsiyete ilişkin test sonuçları Tablo 7'de yer almaktadır.

Tablo 7. Katılımcıların Çalgı Performans Öz-yeterlik İnancı ve MPK Düzeylerinin Cinsiyet Gruplarına Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait t-Testi Sonuçları

Ölçek	Cinsiyet	n	Ortalama ± SS	t	df	p
Müzik Performans Kaygı Envanteri	Kadın	172	65.08 ± 33.78	4.870	317	<.01
	Erkek	147	47.41 ± 30.38			
Çalgı Performansı Öz-yeterlik İnancı	Kadın	172	57.36 ± 6.89	-0.563	317	.574
	Erkek	147	57.81 ± 7.11			

Müzik Performans Kaygı Envanteri'nden elde edilen sonuçlara göre, kadınların ortalama puanı 65.08 iken erkeklerin ortalama puanı 47.41'dir. İki grup arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p < .01$). Bu

sonuç, kadın öğrencilerin müzik performans kaygı düzeylerinin erkek öğrencilere kıyasla anlamlı derecede daha yüksek olduğunu göstermektedir.

Çalgı Performansı Öz-Yeterlik İnancı Ölçeği'ne ilişkin bulgular incelendiğinde, kadınların ortalama puanı 57.36, erkeklerin ortalama puanı ise 57.81 olarak hesaplanmıştır. İki grup arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı belirlenmiştir ($p > .05$). Bu bulgu, kadın ve erkek öğrencilerin çalgı performansı öz-yeterlik inançlarının birbirinden anlamlı düzeyde farklılık göstermediğini ortaya koymaktadır. Yaş gruplarına ilişkin test sonuçları Tablo 8'de yer almaktadır.

Tablo 8. Katılımcıların Çalgı Performans Öz-Yeterlik İnancı ve MPK Düzeylerinin Yaş Gruplarına Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait Tek Yönlü ANOVA Testi Sonuçları

Ölçek	Yaş	N	Ortalama $\pm$ SS	F	df	p
Müzik Performans Kaygı Envanteri	18-21	200	56.59 $\pm$ 31.82 ^a	7.130	2	.01
	22-25	80	65.42 $\pm$ 36.33 ^a			
	26 ve üzeri	39	41.30 $\pm$ 29.69 ^b			
Çalgı Performansı Öz-Yeterlik İnancı Ölçeği	18-21	200	57.54 $\pm$ 7.031	0.408	2	.666
	22-25	80	58.14 $\pm$ 6.669			
	26 ve üzeri	39	56.76 $\pm$ 7.463			

a-b: Aynı harfe sahip gruplar arasında fark yoktur.
F: Varyans analizi test istatistiğidir.

Müzik Performans Kaygı Envanteri'nden elde edilen bulgulara göre, 18-21 yaş grubundaki öğrencilerin puan ortalaması 56.59 (SS = 31.82), 22-25 yaş grubundakilerin ortalaması 65.42 (SS = 36.33) ve 26 yaş ve üzerindeki öğrencilerin ortalaması 41.30 (SS = 29.69) olarak hesaplanmıştır. Tek yönlü varyans analizi sonucunda yaş grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur, $F(2,316) = 7.13$, $p = .001$. Post hoc karşılaştırmalar, 26 yaş ve üzeri grubun 18-21 ve 22-25 yaş gruplarından anlamlı biçimde düşük puan aldığını göstermektedir. Buna göre, 26 yaş ve üzeri öğrencilerin MPK düzeylerinin daha düşük olduğu söylenebilir. Öte yandan 18-21 ve 22-25 yaş grupları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Çalgı Performansı Öz-Yeterlik İnancı Ölçeği'nde ise 18-21 yaş grubunun puan ortalaması 57.54 (SS = 7.03), 22-25 yaş grubunun ortalaması 58.14 (SS = 6.67) ve 26 yaş ve üzerindeki grubun ortalaması 56.76 (SS = 7.46) olarak hesaplanmıştır. Tek yönlü varyans analizi sonuçları, yaş grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir, $F(2,316) =$

0.41, $p = .666$. Bu bulgu, öğrencilerin çalgı performansı öz-yeterlik inançlarının yaş değişkenine göre farklılaşmadığını ortaya koymaktadır. Öğrenim görülen kurum türüne ilişkin test sonuçları Tablo 9’da yer almaktadır.

Tablo 9. Katılımcıların Çalgı Performans Öz-Yeterlik İnancı ve MPK Düzeylerinin Öğrenim Görülen Kurum Türüne Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait Tek Yönlü ANOVA Testi Sonuçları

Ölçek	Kurum Türü	n	Ortalama $\pm$ SS	F	df	p
Müzik Performans Kaygı Envanteri	Eğitim	93	69,35 $\pm$ 32.32 ^{ab}	12.765	3	<.01
	Güzel Sanatlar	15	81,26 $\pm$ 41.40 ^a			
	Sahne Sanatları	65	56,53 $\pm$ 31.93 ^{bc}			
	Konservatuvar	146	46,71 $\pm$ 30.03 ^c			
Çalgı Performansı Öz -yeterlik İnancı Ölçeği	Eğitim	93	56,68 $\pm$ 6.912	2.649	3	.058
	Güzel Sanatlar	15	61,46 $\pm$ 6.345			
	Sahne Sanatları	65	56,75 $\pm$ 7.634			
	Konservatuvar	146	58,08 $\pm$ 6.663			

a-b: Aynı harfe sahip gruplar arasında fark yoktur.

F: Varyans analizi test istatistiğidir.

Müzik Performans Kaygı Envanteri’ne ilişkin bulgular incelendiğinde, Eğitim Fakültesi öğrencilerinin ortalaması 69.35 (SS = 32.32), Güzel Sanatlar Fakültesi öğrencilerinin ortalaması 81.26 (SS = 41.40), Sahne Sanatları Fakültesi öğrencilerinin ortalaması 56.53 (SS = 31.93) ve Konservatuvar öğrencilerinin ortalaması 46.71 (SS = 30.03) olarak hesaplanmıştır. Yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda kurum türlerine göre öğrencilerin puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur, $F(3,315) = 12.77$, $p < .01$. Post hoc karşılaştırmalar sonucunda, Eğitim Fakültesi ile Konservatuvar; Güzel Sanatlar Fakültesi ile Sahne Sanatları Fakültesi; ve Güzel Sanatlar Fakültesi ile Konservatuvar arasında anlamlı farklar olduğu görülmüştür. Buna göre, Eğitim Fakültesi öğrencilerinin kaygı düzeyleri Konservatuvar öğrencilerinden; Güzel Sanatlar Fakültesi öğrencilerinin kaygı düzeyleri ise Sahne Sanatları Fakültesi ve Konservatuvar öğrencilerinden anlamlı düzeyde daha yüksektir. Diğer kurum türleri arasında ise anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.

Çalgı Performansı Öz-Yeterlik İnancı Ölçeği’nde ise Eğitim Fakültesi öğrencilerinin ortalaması 56.68 (SS = 6.91), Güzel Sanatlar Fakültesi öğrencilerinin ortalaması 61.46 (SS = 6.35), Sahne Sanatları Fakültesi öğrencilerinin ortalaması 56.75 (SS = 7.63) ve Konservatuvar öğrencilerinin ortalaması 58.08 (SS = 6.66) olarak bulunmuştur. Tek yönlü varyans analizi sonucunda kurum türleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır,

$F(3,315) = 2.65, p = .058$. Bu bulgu, öğrencilerin çalgı performansı öz-yeterlik inançlarının kurum türüne göre anlamlı bir farklılık göstermediğini ortaya koymaktadır. Mezun olunan Lise türlerine göre test sonuçları Tablo 10'da yer almaktadır.

Tablo 10. Katılımcıların Çalgı Performans Öz-Yeterlik İnancı ve MPK Düzeylerinin Mezun Olunan Lise Türüne Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait Tek Yönlü ANOVA Testi Sonuçları

Ölçek	Lise Türü	n	Ortalama $\pm$ SS	F	df	p
Müzik Performans Kaygı Envanteri	Güzel Sanatlar	142	55.98 $\pm$ 32.50	0.372	2	.690
	Anadolu	141	58.63 $\pm$ 34.17			
	Diğer	36	54.05 $\pm$ 34.36			
Çalgı Performansı Öz - yeterlik İnancı Ölçeği	Güzel Sanatlar	142	58.92 $\pm$ 6.97 ^a	5.475	2	.005
	Anadolu	141	56.71 $\pm$ 6.71 ^b			
	Diğer	36	55.53 $\pm$ 7.25 ^b			

a-b: Aynı harfe sahip gruplar arasında fark yoktur.

F: Varyans analizi test istatistiğidir.

Müzik Performans Kaygı Envanteri'ne ilişkin bulgulara göre, Güzel Sanatlar Lisesi mezunlarının ortalama puanı 55.98 (SS = 32.50), Anadolu Lisesi mezunlarının ortalama puanı 58.63 (SS = 34.17) ve diğer lise türlerinden mezun olanların ortalama puanı 54.05 (SS = 34.36) olarak hesaplanmıştır. Yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür, $F(2,316) = 0.37, p = .690$. Bu bulgu, öğrencilerin MPK düzeylerinin mezun olunan lise türüne göre değişmediğini göstermektedir.

Çalgı Performansı Öz-Yeterlik İnancı Ölçeği'ne ilişkin bulgular incelendiğinde, Güzel Sanatlar Lisesi mezunlarının ortalama puanı 58.92 (SS = 6.97), Anadolu Lisesi mezunlarının ortalama puanı 56.71 (SS = 6.71) ve diğer lise türlerinden mezun olanların ortalama puanı 55.53 (SS = 7.25) olarak bulunmuştur. Tek yönlü varyans analizi sonucunda gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir, $F(2,316) = 5.48, p = .005$. Post hoc karşılaştırmalar sonucunda, Güzel Sanatlar Lisesi mezunlarının öz-yeterlik inancı puanlarının, Anadolu Lisesi ve diğer lise türlerinden mezun olanlara göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmüştür. En yüksek öz-yeterlik inancı puanı Güzel Sanatlar Lisesi mezunlarında, en düşük puan ise diğer lise türlerinden mezun olan öğrencilerde gözlenmiştir. Son bir yılda katıldıkları akademik konser sayısına göre test sonuçları Tablo 11'da yer almaktadır.

Tablo 11. Katılımcıların Çalgı Performans Öz-Yeterlik İnancı ve MPK Düzeylerinin Son Bir Yılda Katıldıkları Akademik Konser Sayısına Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait Tek Yönlü ANOVA Testi Sonuçları

Ölçek	Akademik Konser Sayısı	n	Ortalama $\pm$ SS	F	df	p
Müzik Performans Kaygı Envanteri	0-3	155	66.68 $\pm$ 31.43 ^a	19.710	2	<.01
	4-7	76	56.69 $\pm$ 32.29 ^a			
	8 ve üzeri	88	40.12 $\pm$ 31.23 ^b			
Çalgı Performansı Öz-Yeterlik İnancı Ölçeği	0-3	155	56.71 $\pm$ 6.478	2.227	2	.104
	4-7	76	58.21 $\pm$ 7.252			
	8 ve üzeri	88	58.53 $\pm$ 7.490			

a-b: Aynı harfe sahip gruplar arasında fark yoktur.

F: Varyans analizi test istatistiğidir.

Müzik Performans Kaygı Envanteri'ne ilişkin bulgulara göre, son bir yılda 0-3 kez akademik konsere katılan öğrencilerin ortalama puanı 66.68 (SS = 31.43), 4-7 kez katılanların ortalama puanı 56.69 (SS = 32.29) ve 8 kez ve üzeri katılanların ortalama puanı 40.12 (SS = 31.23) olarak hesaplanmıştır. Yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir, $F(2,316) = 19.71$, $p < .01$. Post hoc karşılaştırmalar, 0-3 ve 4-7 kez konsere katılan öğrencilerin 8 ve üzeri kez katılanlardan anlamlı derecede daha yüksek kaygı düzeyine sahip olduklarını göstermektedir. Bu sonuç, son bir yılda daha fazla (8 ve üzeri) akademik konsere katılan öğrencilerin MPK düzeylerinin diğer gruplara kıyasla anlamlı derecede düşük olduğunu ortaya koymaktadır.

Çalgı Performansı Öz-Yeterlik İnancı Ölçeği'ne ilişkin bulgular incelendiğinde, 0-3 kez akademik konsere katılan öğrencilerin ortalama puanı 56.71 (SS = 6.48), 4-7 kez katılanların ortalama puanı 58.21 (SS = 7.25) ve 8 ve üzeri kez katılanların ortalama puanı 58.53 (SS = 7.49) olarak bulunmuştur. Tek yönlü varyans analizi sonucunda gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür, $F(2,316) = 2.23$, $p = .104$. Bu bulgu, öğrencilerin çalgı performansı öz-yeterlik inançlarının katıldıkları akademik konser sayısına göre anlamlı bir farklılık göstermediğini ortaya koymaktadır. Öğrenim görülen sınıf düzeyine göre test sonuçları Tablo 12'de yer almaktadır.

Müzik Performans Kaygı Envanteri'ne ilişkin bulgular incelendiğinde, 1. sınıf öğrencilerinin ortalama puanı 52.19 (SS = 30.86), 2. sınıf öğrencilerinin ortalama puanı 59.58 (SS = 34.92), 3. sınıf öğrencilerinin ortalama puanı

59.86 (SS = 34.37) ve 4. sınıf öğrencilerinin ortalama puanı 55.20 (SS = 32.91) olarak bulunmuştur. Tek yönlü varyans analizi sonucunda sınıf düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır, $F(3,315) = 1.06$, $p = .365$. Bu bulgu, öğrencilerin MPK düzeylerinin sınıf değişkenine göre farklılaşmadığını göstermektedir.

Tablo 12. Katılımcıların Çalgı Performans Öz-Yeterlik İnancı ve MPK Düzeylerinin Sınıf Düzeyine Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait Tek Yönlü ANOVA Testi Sonuçları

Ölçek	Sınıf	N	Ortalama $\pm$ SS	F	df	p
Müzik Performans Kaygı Envanteri	1.sınıf	89	52.19 $\pm$ 30.86	1.063	3	.365
	2.sınıf	96	59.58 $\pm$ 34.92			
	3.sınıf	86	59.86 $\pm$ 34.37			
	4.sınıf	48	55.20 $\pm$ 32.91			
Çalgı Performansı Öz-Yeterlik İnancı Ölçeği	1.sınıf	89	57.06 $\pm$ 7.710	1.361	3	.255
	2.sınıf	96	57.84 $\pm$ 6.692			
	3.sınıf	86	56.86 $\pm$ 6.796			
	4.sınıf	48	59.18 $\pm$ 6.356			

a-b: Aynı harfe sahip gruplar arasında fark yoktur.

F: Varyans analizi test istatistiğidir.

Çalgı Performansı Öz-Yeterlik İnancı Ölçeği'ne ilişkin bulgular incelendiğinde, 1. sınıf öğrencilerinin ortalama puanı 57.06 (SS = 7.71), 2. sınıf öğrencilerinin ortalama puanı 57.84 (SS = 6.69), 3. sınıf öğrencilerinin ortalama puanı 56.86 (SS = 6.80) ve 4. sınıf öğrencilerinin ortalama puanı 59.18 (SS = 6.36) olarak hesaplanmıştır. Tek yönlü varyans analizi sonucunda sınıf düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır, $F(3,315) = 1.36$, $p = .255$. Bu bulgu, öğrencilerin çalgı performans öz-yeterlik inançlarının sınıf değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığını ortaya koymaktadır.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Birinci alt probleme ilişkin bulgular, lisans düzeyinde mesleki müzik eğitimi alan öğrencilerin MPK düzeyinin genel olarak görece düşük düzeyde seyrettiğini ve sahne durumlarının çoğunlukla yönetilebilir bulunduğunu göstermektedir. Ancak alanyazın, örneklem ve bağlam farklarına bağlı olarak orta ya da yüksek düzey raporlarının da görülebildiğine işaret eder: öğretmen

adaylarında orta düzey (Atay, 2018), müzik öğrencilerinde özellikle solo icralarda belirginleşen kaygı (Osborne ve Kenny, 2005), üniversite korolarında kadınlarda daha yoğun kaygı (Ryan ve Andrews, 2009), Latin Amerika örneklemelerinde yaygınlık ve akademik başarıyla olumsuz ilişkiler (Burin ve Osorio, 2016) ve Türkiye’de bölüm/sahne deneyimine göre değişkenlik (Çırakoğlu, 2013). Ayrıca MPK yalnızca öğrencilikle sınırlı değildir; profesyonel müzisyenlerde de kariyer boyunca farklı yoğunluklarda sürebilir (Kenny, 2011). Bu çeşitlilik; örneklem bileşimi, solo-ensemble bağlamı, repertuvar zorluğu, değerlendirme kültürü ve bireysel özellikler (mükemmeliyetçilik, duygu düzenleme, önceki sahne deneyimi) gibi etmenlerle açıklanabilir. Bu nedenle bu çalışmada gözlenen görece düşük kaygı düzeyi, düzenli sahne maruziyeti ve öngörülebilir performans rutinlerinin etkisiyle tutarlı olup farklı çalışmalardaki orta-yüksek kaygı bulgularıyla bağlamsal farklılıklar çerçevesinde değerlendirilebilir (Atay, 2018; Burin ve Osorio, 2016; Çırakoğlu, 2013; Kenny, 2011; Osborne ve Kenny, 2005; Ryan ve Andrews, 2009).

Araştırmanın ikinci alt problemine ilişkin bulgular, mesleki müzik eğitimi alan lisans öğrencilerinin çalgı performansına yönelik öz-yeterlik inançlarının kuramsal orta noktanın biraz altında olduğunu göstermektedir. Bu bulgu, öğrencilerin kendi icra yeterliklerine ilişkin güven algılarının mevcut örneklemde sınırlı kaldığını düşündürmektedir. Alanyazın incelendiğinde, bu bulgu ile çelişen çalışmalar mevcuttur. Örneğin Mete (2018), müzik öğretmeni adaylarının öz-yeterlik düzeylerini orta ve yüksek düzeylerde rapor etmiştir. Benzer şekilde McCormick ve McPherson (2003) öz-yeterliği müzikal süreçlerde önemli bir psikolojik değişken olarak ele almış; Ritchie ve Williamson (2011) ise öz-yeterliğin performans bağlamına göre farklı boyutlarda ortaya çıkabileceğini vurgulamıştır. Bu farklılıklar, örneklem özellikleri, eğitim programlarının yapısı, sahne deneyimlerinin yoğunluğu ve kullanılan ölçme araçları gibi faktörlerden kaynaklanabilir. Dolayısıyla bu çalışmada öz-yeterliğin orta noktanın biraz altında saptanması, öğrencilerin çalgı performanslarının mutlak olarak düşük olduğu anlamına gelmemekte; daha çok öz-algılarının mevcut bağlamda sınırlı kaldığını göstermektedir.

Araştırmanın üçüncü alt problemde, “Mesleki müzik eğitimi alan lisans öğrencilerinin çalgı performansı öz-yeterlikleri ile çalgı performans kaygı düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?” sorusu incelenmiştir. Bulgular, MPK ile çalgı performansı öz-yeterlik inancı arasında pozitif yönlü, düşük şiddette ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğunu göstermektedir. Etki büyüklüğünün küçük olması, ilişkinin istatistiksel olarak saptanmış

olsa da pratik öneminin sınırlı olduğuna işaret etmektedir. Bu görünüm, alan-yazında raporlanan farklı örüntülerle uyumludur: kimi çalışmalarda performans öz-yeterliğinin MPA ile ters yönlü bir yapı içinde konumlandığı ve öz-değerlendirilen performansla birlikte aynı modelde anlamlı ilişkiler verdiği gösterilmiştir (González ve ark., 2018; Orejudo ve ark., 2017). Öte yandan, bağlama ve zamana duyarlı değişkenlik bildiren bulgular da mevcuttur; ergen piyanistlerle yürütülen müdahale çalışmasında MPA-öz-yeterlik ilişkisinin katılımcı ve süreç özelliklerine göre değişebildiği, kimi koşullarda belirgin eş-değişim gözlenmediği bildirilmiştir (MacAfee ve Comeau, 2020). Elde edilen pozitif fakat düşük düzeyli ilişki birkaç olası mekanizmayla açıklanabilir. Öncelikle ölçme ve alt boyut etkisi dikkate alınmalıdır. Öğrenmeye dönük öz-yeterlik ile sahneye dönük öz-yeterlik alt boyutları farklı yönlerde işleyebileceğinden, toplam puanlar bu farklılıkları yansıtamayabilir ve ilişkiyi zayıf ya da karmaşık gösterebilir. Bu noktada, kullanılan öz-yeterlik ölçeğinin “psikolojik göstergeler” alt boyutu özellikle dikkat çekicidir; bu alt boyut maddelelerinin içeriği duyuşsal ve fizyolojik durumlarla örtüştüğünden, toplam öz-yeterlik puanı kaygıyla kavramsal olarak kısmen çakışabilmekte ve iki değişken arasındaki pozitif yönelimi bir ölçüde yapay biçimde destekleyebilmektedir. Bunun yanı sıra ortak belirleyiciler de söz konusu olabilir. Mükemmeliyetçilik, repertuarın zorluk düzeyi, değerlendirme iklimi ve solo icra sıklığı hem öz-yeterliği hem de kaygıyı aynı anda etkileyebilir. Örneğin yoğun solo icra deneyimi öğrencinin ustalık yaşantılarını artırarak öz-yeterliğini güçlendirebilir; ancak aynı zamanda performans risk algısını canlı tutarak kaygının azalmasını da engelleyebilir. Son olarak bağlamsal ve kişisel farklılıklar da önemlidir. Çalgı ailesi, öğrencinin deneyim düzeyi, cinsiyeti veya sınıf kademesi gibi değişkenler, öz-yeterlik ile MPK arasındaki ilişkinin farklı şekillerde yaşanmasına yol açabilir. Bu nedenle saptanan ilişkinin düşük düzeyde olması, hem ölçme araçlarının yapısı hem de bireysel ve çevresel değişkenlerin etkileşimiyle açıklanabilir. Ayrıca öz-yeterlik ölçeğinin sınırlı iç tutarlılığı ($\alpha = .642$) göz önüne alındığında, gözlenen korelasyonun ölçüm hatasına bağlı olarak gerçek değerinden bir miktar daha düşük kestirilmiş (ölçüm hatasına bağlı zayıflama) olması da olasıdır. Sonuç olarak, bu bulgu nedensellik içermez; öz-yeterlikteki artışın kaygıyı artırdığı ya da azalttığı yönünde doğrudan çıkarım yapılamaz. İlişkinin doğasını daha iyi anlamak için boylamsal veya deneysel desenlerin kullanılması; ayrıca düzenleyici/aracı değişkenleri (ör. sosyal destek, solo icra sıklığı, mükemmeliyetçilik, repertuar düzeyi) içeren çok değişkenli modellerin test edilmesi önerilir. Bu yaklaşım, öz-yeterlik ve MPA

arasındaki ilişkinin hangi koşullarda güçlendiğini ya da zayıfladığını daha açıklıkla ortaya koyacaktır.

Araştırmada yapılan regresyon analizi, çalgı performansı öz-yeterlik inancının MPK'yı anlamlı ancak oldukça sınırlı düzeyde yordadığını göstermiştir. Öğrencilerin öz-yeterlik algıları arttıkça kaygılarında da kısmi bir artış gözlenmiştir; ancak açıklanan varyansın çok düşük olması, bu değişimin büyük ölçüde başka faktörlerle ilişkili olduğunu düşündürmektedir. Dolayısıyla MPK'nın yalnızca öz-yeterlikle açıklanamayacağı; sahne deneyimi, kişilik özellikleri, mükemmeliyetçilik, sosyal destek ve çevresel koşullar gibi unsurların da belirleyici olabileceği anlaşılmaktadır. Alanyazında farklı sonuçlar rapor edilmiştir. Örneğin bazı çalışmalar, öz-yeterlik düzeyinin yüksek olmasının MPK'yı azaltabileceğini belirtirken (Orejudo ve ark., 2017), diğerleri öz-yeterlik ve kaygı arasındaki ilişkinin bağlama duyarlı olabileceğini, bazı durumlarda ise öz-yeterliği yüksek olan bireylerin daha yüksek beklenti baskısı nedeniyle kaygı yaşayabileceklerini göstermiştir (MacAfee ve Comeau, 2020). Bu durum, söz konusu ilişkinin doğrusal bir biçimde ilerlemediğini, kişisel ve çevresel faktörlere bağlı olarak değişebileceğini düşündürmektedir. Sonuç olarak, bu araştırmada çalgı performansı öz-yeterlik inancının MPK'yı anlamlı ancak sınırlı düzeyde yordadığı görülmüştür. Bu bulgu, MPK'yı anlamada çok boyutlu yaklaşımların gerekliliğini ortaya koymakta; öz-yeterliğin yanı sıra sosyal destek, sahne deneyimi, duygusal düzenleme ve mükemmeliyetçilik gibi değişkenlerin de dikkate alınması gerektiğini düşündürmektedir.

Araştırmanın beşinci alt probleminde, mesleki müzik eğitimi alan lisans öğrencilerinin çalgı performansına ait kaygı düzeyleri ve öz-yeterlik inançlarının çeşitli demografik değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. İlk olarak cinsiyet değişkeni ele alınmıştır. Elde edilen bulgular, kadın öğrencilerin MPK düzeylerinin erkek öğrencilere kıyasla anlamlı biçimde daha yüksek olduğunu göstermektedir. Bu durum, kadın öğrencilerin sahne öncesinde ya da performans esnasında değerlendirilme kaygısını erkek öğrencilere göre daha yoğun yaşadıklarını düşündürmektedir. Bu bulgu, alanyazında yer alan bazı çalışmalarla da paralellik göstermektedir. Örneğin Aydın ve İşgörür (2018), konservatuvar ortaokul ve lise öğrencileri üzerinde yürüttükleri araştırmada, kız öğrencilerin MPK düzeyinin erkek öğrencilere göre anlamlı biçimde daha yüksek olduğunu tespit etmiştir. Benzer şekilde, farklı örneklemeler üzerinde yapılan çalışmalar da kadın öğrencilerin MPK düzeylerinin erkeklerden genellikle daha yüksek çıktığını ortaya koymuştur (Biasutti ve Concina, 2014; Kenny, 2011). Bu durum, toplumsal cinsiyet rolleri, öz-

değerlendirme biçimleri ve mükemmeliyetçilik eğilimlerinin kadın öğrencilerde MPK'yı artırabileceğini göstermektedir. Çalgı performansı öz-yeterlik inancı açısından ise cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenmiştir. Bu bulgu, kadın ve erkek öğrencilerin çalgı çalma becerilerine yönelik öz-yeterlik algılarının benzer düzeyde olduğunu göstermektedir. Çevik (2010) tarafından yapılan çalışmada da benzer şekilde, müzik öğretmeni adaylarının öz-yeterlik inançlarının cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermediği rapor edilmiştir. Dolayısıyla, öğrencilerin öz-yeterlik algılarında cinsiyete bağlı bir ayrışma olmadığı, MPK'daki farklılıkların ise daha çok psikolojik ve sosyo-kültürel etkenlerden kaynaklandığı söylenebilir.

Araştırma sonuçları, MPK'nın yaşa göre değiştiğini ortaya koymuştur. 18-25 yaş grubundaki öğrencilerin kaygı düzeyleri birbirine benzerken, 26 yaş ve üzerindeki öğrenciler anlamlı biçimde daha düşük kaygı yaşamaktadır. Bu durum, yaşla birlikte artan sahne deneyimi, gelişen öz-düzenleme becerileri ve değerlendirilme baskısına karşı daha güçlü bir dirençle açıklanabilir. Ancak literatürde bu bulguyla çelişen sonuçlar da mevcuttur. Örneğin Sokoli ve arkadaşları. (2022), klasik müzik öğrencilerinde yaş ile sahne öncesi kaygı arasındaki ilişkiyi incelemiş ve yaş arttıkça MPK'ya eşlik eden bazı bedensel ve duygusal belirtilerin artış gösterebildiğini rapor etmiştir. Zarza-Alzugaray ve arkadaşları (2020) öz-yeterlik, sosyal destek ve MPK arasındaki ilişkileri ele aldıkları modelde, yaş ve deneyim faktörlerinin MPK üzerinde dolaylı etkiler yaratabileceğini ortaya koymuşlardır. Kenny (2011) ise genç müzisyenlerin özellikle performans deneyimi sınırlı olduğunda daha yüksek kaygı yaşadıklarını, yaş ve tecrübe arttıkça bu kaygının azaldığını vurgulamaktadır. Sonuç olarak, bu araştırmada 26 yaş ve üzerindeki öğrencilerin daha düşük MPK'ya sahip olduğu bulunmuş; bu bulgu, yaşın MPK'yı azaltıcı bir faktör olabileceğine işaret eden literatürle paralellik göstermiştir. Bu durum, MPK'nın yalnızca bireysel özelliklerle değil, aynı zamanda deneyim, yaş ve çevresel faktörlerle de şekillendiğini ortaya koymaktadır.

Çalgı performansı öz-yeterlik inancı bakımından yaş grupları arasında anlamlı bir farklılık saptanmamıştır. Bu, lisans düzeyindeki öğrencilerin icraya ilişkin yeterlik algılarının yaştan görece bağımsız seyrettiğini; öz-yeterliğin daha çok ustalık yaşantıları, düzenli geribildirim, modelleme ve çalışma alışkanlıkları gibi pedagojik/bireysel girdilerle şekillendiğini düşündürür. Alanyazında bu görünümü destekleyen bulgular mevcuttur: genç müzisyenlerde yürütülen bir çalışmada yaşın öz-yeterlik üzerinde anlamlı etkisi bulunmamıştır (Dempsey ve Comeau, 2019). Toplamda, elde edilen bulgu (yaşa

göre fark olmaması), lisans düzeyinde benzer pedagojik çevre ve icra fırsatları sunulduğunda öz-yeterlikte belirgin yaş farklılıklarının ortaya çıkmayabileceğini göstermektedir. Literatürde raporlanan farklılıklar ise örneklem yaş aralığı, alt boyutlar ve kullanılan ölçme yaklaşımlarıyla açıklanabilir.

Öğrenim görülen kurum türüne göre MPK düzeyleri anlamlı biçimde farklılaşmaktadır. En yüksek kaygı düzeyi güzel sanatlar fakültesinde, en düşük kaygı düzeyi ise konservatuvarda gözlenmektedir. Eğitim fakültesindeki görece yüksek düzeyin ise sınırlı sahne deneyimiyle ilişkili olabileceği değerlendirilmektedir. Buna karşın öz-yeterlik algıları kurum türüne bağlı olarak farklılaşmamıştır; bu bulgu, öz-yeterliğin kurumsal yapıdan çok bireysel çalışma, pedagojik destek ve geçmiş icra deneyimleriyle şekillendiğini göstermektedir (Yorulmaz-Birdal, 2021).

Mezun olunan lise türüne göre MPK’da anlamlı bir fark saptanmamıştır. Bu durum, kaygının lise geçmişinden ziyade mevcut performans bağlamı, sahne deneyimi sıklığı, değerlendirme koşulları ve başa çıkma stratejileri gibi yakın etkenlerle belirlendiğine işaret etmektedir. Literatürde lise türüne göre kaygı düzeyleri konusunda tutarsız bulgular vardır; bazı çalışmalar anlamlı fark bildirmezken, bazıları belirli bağlamlarda AGSL mezunlarının kaygısının daha yüksek olabildiğini göstermektedir (Güdek, 2009; Özevin Tokinan, 2014; Piji-Küçük, 2010).

Öz-yeterlik açısından ise güzel sanatlar lisesi mezunlarının düzeyi, Anadolu ve diğer lise mezunlarından yüksektir; bu sonuç, erken ve sistematik çalgı eğitimi ile düzenli sahne maruziyetinin öz-yeterlik kaynaklarını güçlendirmesiyle tutarlıdır. Ancak lisans örneklemelerinde fark bulunmadığını bildiren çalışmalar da vardır (Özevin Tokinan, 2014). Genel olarak bulgular, kaygının yakın bağlamsal ve kişisel etmenlerle; öz-yeterliğin ise uzun dönemli eğitsel maruziyet ve ustalık yaşantılarıyla daha yakından ilişkili olabileceğini göstermektedir. Bulgular, son bir yılda katılım sağlanan konser sayısının MPK üzerinde anlamlı bir farklılık yarattığını göstermektedir. Özellikle 0-3 kez sahneye çıkan öğrencilerin kaygı düzeyleri en yüksek, 8 ve üzeri konsere katılanların ise en düşük bulunmuştur. Bu durum, sahne deneyiminin artmasının kaygıyı azaltıcı bir işlev gördüğünü; öğrencilerin performans ortamına alışarak hata yapma korkularını azaltabildiğini ve özgüvenle icra edebildiklerini göstermektedir. Bulgular, Yorulmaz-Birdal’ın (2021) çalışmasıyla paralellik göstermektedir; ilgili araştırmada da konsere çıkma sıklığının artmasının kaygıyı düşürdüğü rapor edilmiştir. Çalgı performansı öz-yeterlik algısı açısından ise konser sayısına göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bu durum, öz-

yeterliğin daha çok bireysel çalışma süreçleri, pedagojik destek ve öğretim yöntemleriyle ilişkili olduğunu düşündürmektedir. Ancak sahne deneyiminin dolaylı katkıları göz ardı edilmemelidir. Nitekim Bersh'in (2020) çalışmasında, düzenli ustalık deneyimleri ve tekrar eden sahne pratiklerinin öğrencilerin öz-yeterlik algılarını güçlendirdiği ve MPK'yı azalttığı belirtilmiştir. Dolayısıyla konser sıklığının öz-yeterlik üzerinde doğrudan fark yaratmaması, ancak dolaylı katkılar sağlaması olasıdır. Bu noktada bulgular ilk bakışta çelişik görünebilir: konser sayısı arttıkça kaygı belirgin biçimde düşmekte, ancak öz-yeterlik puanları konser sayısına göre farklılaşmamakta; buna karşın öz-yeterlik ile kaygı arasında zayıf da olsa pozitif bir ilişki bulunmaktadır. Bu görünüm, sahne maruziyetinin kaygıyı büyük olasılıkla doğrudan (alışma ve tekrarlı maruz kalma yoluyla) azalttığını, fakat bu etkinin ölçülen öz-yeterlik üzerinden işlemediğini; dolayısıyla kaygının azalması ile öz-yeterliğin gelişiminin görece bağımsız yollarla ilerleyebileceğini düşündürmektedir. Araştırmada elde edilen bulgular, MPK ile çalgı performansı öz-yeterlik inancının sınıf düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermediğini ortaya koymuştur. Bu sonuç, öğrencilerin kaygı ve öz-yeterlik düzeylerinin öğrenim yıllarına bağlı olarak sistematik biçimde değişmediğini düşündürmektedir. Bulgular Özevin Tokinan'ın (2014) çalışmasıyla uyumlu olup kaygının sınıf düzeyine göre farklılaşmadığına işaret etmektedir. Benzer şekilde Biasutti ve Concina (2014), MPK'nın sınıf gibi demografik değişkenlerden çok bireysel ve çevresel etmenlerle ilişkili olduğunu vurgulamaktadır. Bununla birlikte Kurtuldu ve Çiftçi (2010), 4. sınıf öğrencilerinin öz-yeterlik algılarının daha yüksek olduğunu belirlemiştir. Bu durum, öz-yeterlik ve kaygının yalnızca sınıf düzeyine bağlı olmadığını; kişisel çalışma alışkanlıkları, sahne deneyimleri ve eğitsel çevre gibi faktörlerle şekillendiğini göstermektedir. Özetle, sınıf düzeyi tek başına belirleyici değildir; kaygı ve öz-yeterlik çok boyutlu ve bağlama duyarlı yapılardır.

Araştırma bulguları, öğrencilerin çalgı performansı öz-yeterlik inançları ile performans kaygıları arasında zayıf ancak pozitif yönlü bir ilişki olduğunu göstermiştir. Bu bulgu, öz-yeterliğin tek başına kaygıyı azaltmadığını; farklı faktörlerin (sahne deneyimi, mükemmeliyetçilik, sosyal destek vb.) etkileşimiyle farklı yönlerde sonuçlar doğurabileceğini düşündürmektedir. Bununla birlikte, çalışmanın alana en somut katkısının merkezdeki bu zayıf ilişkiden çok, görece güçlü ve pedagojik açıdan eyleme dönük grup farklılıklarında yattığı söylenebilir; kaygının kadın öğrencilerde, sınırlı sahne deneyimine sahip olanlarda ve belirli kurum türlerinde anlamlı biçimde yükselmesi, hedefe yönelik psikolojik ve eğitsel destekler ile planlı sahne maruziyeti

uygulamaları için doğrudan bir dayanak sunmaktadır. Çalışmada ayrıca kadın öğrencilerin kaygı düzeylerinin erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bu farklılığın azaltılabilmesi için kadın öğrencilerin düzenli olarak sahne deneyimi kazanabilecekleri etkinliklerin (atölyeler, sınıf içi performanslar, küçük konserler) artırılması önem arz etmektedir. Konser sayısının artmasıyla birlikte öğrencilerin müzik performans kaygılarının azaldığı görülmekle birlikte, çalgı performansı öz-yeterlik inançlarının konser sayısına göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı belirlenmiştir. Bu nedenle öğretmen ve öğrencilerin daha fazla konser etkinliğine katılımını teşvik edecek kurumsal düzenlemelerin yapılması yararlı olacaktır. Ayrıca, öğrencilerin çalgı performansı öz-yeterliklerini geliştirebilmek ve müzikal gelişimlerine katkı sağlayabilmek amacıyla bireysel çalgı ders saatlerinin artırılması önerilmektedir. Bu araştırma, lisans düzeyinde sınırlı bir örneklem üzerinde gerçekleştirilmiştir. Gelecekte yapılacak çalışmaların ülke genelinde daha geniş örneklemle tekrarlanması ve sonuçların bu araştırma ile karşılaştırılması alana önemli katkılar sağlayacaktır. Çalgı performansı öz-yeterlik ve MPK'nın daha kapsamlı incelenebilmesi için farklı sosyo-demografik ve pedagojik değişkenlerin dâhil edildiği araştırmalar yapılmalıdır. Öğrencilerin bireysel çalgı öz-yeterliklerini doğrudan etkileyen faktörleri daha iyi anlamak amacıyla öz-yeterlik kavramını merkeze alan nitel, nicel ve karma yöntemli yeni araştırmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Bununla birlikte, öğrencilerin sahne performanslarıyla ilişkili bir değişken olarak MPK'nın deneysel, boylamsal ve karşılaştırmalı desenlerle ele alınması, bu konudaki bilgi birikiminin derinleşmesine katkı sağlayacaktır.

Kaynakça

- Akgül, Ç. (2019). *Müzisyenlerde müzik performans kaygısı, trompet performansına etkileri ve başa çıkma yöntemleri* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Anadolu Üniversitesi.
- Akpınar, E. (2021). *Okul öncesi öğretmenlerinin müzik eğitimindeki öz-yeterlik inançlarının incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi.
- Angı, Ç. E. (2013). Müzik kavramı ve Türkiye’de dinlenen bazı müzik türleri. *İdil*, 2(10), 59–81.
- Atasoy, M. U. (2010). *Lisans ve tezsiz yüksek lisans öğrenimi görmekte olan müzik öğretmeni adaylarının genel öğretmenlik öz-yeterlik algılarının incelenmesi* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Atay, B. (2018). *Müzik öğretmeni adaylarının müzik performansı kaygı düzeyleri ve akademik motivasyon düzeylerinin incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Marmara Üniversitesi.

- Atayeter, F. (2019). *Müzik öğretmenlerinin müzik performans kaygılarının ve iş doyumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Marmara Üniversitesi.
- Aydın, B. (2017). *Konservatuvarda ortaokul ve lise düzeyinde öğrenim gören müzik öğrencilerinin müzik performans kaygı düzeyleri ile duygusal zekâ düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Aydın, B. ve İşgörür, Ü. (2018). Ortaokul ve lise düzeyinde öğrenim gören konservatuar öğrencilerinin müzik performans kaygılarının çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Akademik Müzik Araştırmaları Dergisi*, 4(7), 1–20.
- Bahadır, N. (2016). *Ergenlerin müzikal müzik performans kaygısı ile ailelerinin beklentileri arasındaki ilişki* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Marmara Üniversitesi.
- Bandura, A. (1977). Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological Review*, 84(2), 191–215.
- Bandura, A. (1989). Social cognitive theory. R. Vasta (Ed.), *Annals of child development: . Six theories of child development içinde* (C. 6, s. 1–60). JAI Press.
- Bandura, A. (1993). Perceived self-efficacy in cognitive development and functioning. *Educational Psychologist*, 28, 117–148.
- Bandura, A. (1994). Self-efficacy. V. S. Ramachaudran (Ed.), *Encyclopedia of human behavior içinde* (C. 4, ss. 71–81). Academic Press.
- Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The exercise of control*. Freeman.
- Baştürk, S. ve Taştepe, M. (2013). Evren ve örneklem. S. Baştürk (Ed.), *Bilimsel araştırma yöntemleri içinde* (ss. 129–159). Vize Yayıncılık.
- Bersh, B. (2020). *The relationship between music performance anxiety and self-efficacy in sixth to eighth grade instrumental students* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Liberty University.
- Bıkmaz, F. H. (2004). Sınıf öğretmenlerinin fen öğretiminde öz-yeterlik inancı ölçeğinin geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Milli Eğitim Dergisi*, 31(161), 172–180.
- Biasutti, M. ve Concina, E. (2014). The role of coping strategy and experience in predicting music performance anxiety. *Musicae Scientiae*, 18(2), 189–202. <https://doi.org/10.1177/1029864914523282>
- Bozkurt, M. A. (2015). *Solist sanatçıların sahne performanslarına ilişkin kaygı durumlarının müzikal performansa etkisi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Erciyes Üniversitesi.
- Brotons, M. (1994). Effects of performing conditions on music performance anxiety and performance quality. *Journal of Music Therapy*, 31(1), 63–77.
- Budak, S. (2009). *Psikoloji sözlüğü* (4. bs.). Bilim ve Sanat Yayınları.
- Burin, A. B. ve Osorio, F. D. L. (2016). Interventions for music performance anxiety: Results from a systematic literature review. *Archives of Clinical Psychiatry (São Paulo)*, 43(5), 116–131.
- Cemali, M. (2017). *Müzik bölümü lisans öğrencilerinde müzik performans kaygısına neden olan faktörlerin belirlenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Çankıroğlu, S. (2007). *Üniversite adayı ergenlerin stresle başa çıkma ve sınav kaygılarının bazı değişkenlere göre incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Sakarya Üniversitesi.

- Çevik, D. B. (2010). Müzik öğretmeni adaylarının müzik öğretimi öz-yeterlik düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *International Conference on New Trends in Education and Their Implications* içinde (ss. 701–707). Pegem Akademi.
- Çırakoğlu, O. C. (2013). Sahnedeki düşman: Müzisyenlerde müzik performans kaygısı üzerine bir gözden geçirme. *Türk Psikoloji Yazıları*, 16(32), 95 –104.
- Çimen, G. (2001). Konser kaygısı. *G. Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(2), 125–133.
- Delice, F. (2019). *Müzik öğretmenlerinin müzik öğretimine yönelik öz-yeterlik düzeyleri üzerine bir inceleme* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Atatürk Üniversitesi.
- Demiralp, M. ve Oflaz, F. (2007). Bilişsel-davranışçı terapi teknikleri ve psikiyatri hemşireliği uygulaması. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 8(2), 132–139.
- Dempsey, E. ve Comeau, G. (2019). Music performance anxiety and self-efficacy in young musicians: Effects of gender and age. *Music Performance Research*, 9, 60–79.
- Derman, A. (2007). *Kimya öğretmeni adaylarının öz-yeterlik algıları ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Selçuk Üniversitesi.
- Dorman, J. P. (2001). Associations between classroom environment and academic efficacy. *Learning Environments Research*, 4, 243–257.
- Durak, M. (2020). *Müzik eğitimi anabilim dalı öğrencilerinin piyano performansına yönelik öz-yeterlik algıları ile sınav kaygıları arasındaki ilişki* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Duy, B. (2009). Güdülenme ve bireysel farklılıklar. A. Kaya (Ed.), *Eğitim psikolojisi* içinde (ss. 473–511). Pegem Akademi.
- Ekinci, H. (2013). Öğretmen adaylarının öz-yeterlik algıları: Müzik, resim ve beden eğitimi. *Turkish Studies – International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8(3), 189–196.
- Ely, M. C. (1991). Stop performance anxiety! *Music Educators Journal*, 78(2), 35–39.
- Erözkan, İ. (2020). *Müzik öğretmeni adaylarının müzik performans kaygısı ile bireysel çalgı performans sınavı kaygısı arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi.
- Gabrielsson, A. (2003). Music performance research at the millennium. *Psychology of Music*, 31(3), 221–272. <https://doi.org/10.1177/03057356030313002>
- Gencer, M. B. (2019). *Müzik bölümü öğrencilerinde performans anksiyetesi, mükemmeliyetçilik ve başarı yönelimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi.
- George, D. ve Mallery, P. (2010). *SPSS for Windows step by step: A simple guide and reference (17.0 update)*. Allyn & Bacon.
- Girgin, D. (2015). Çalgı performansı öz-yeterlik inancı ölçeği: Geçerlik ve güvenilirlik analizi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38(38), 107–114.
- González, A., Blanco-Piñero, P. ve Díaz-Pereira, M. P. (2018). Music performance anxiety: Exploring structural relations with self-efficacy, boost, and self-rated performance. *Psychology of Music*, 46(6), 831–847.

- Güdek, B. (2009). Müzik eğitimi anabilim dalı giriş/özel yetenek sınavına giren adayların kaygı düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 147–166.
- Gündüz, S. (2013). *Müzik eğitimi anabilim dalı öğrencilerinin müzikte performans kaygı düzeylerine video geri-bildirim yönteminin etkisi* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Hökelekli, H. (2009). *Psikolojiye giriş*. Düşünce Kitabevi Yayınları.
- Işkın, S. (2018). *Mesleki müzik eğitimi veren kurumlarda müzik performans kaygısı ve öz-yeterlik algısının çalgı başarısına etkisi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Marmara Üniversitesi.
- Karasar, N. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Nobel Yayıncılık.
- Karataş, A. (2019). *Müzik öğretmeni adaylarının bireysel ses eğitimine yönelik tutum ve öz-yeterlik algılarının incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Adıyaman Üniversitesi.
- Kavaklı, H. (2022). *Sınıf öğretmeni ve okul öncesi öğretmeni adaylarının müzik öz-yeterlik düzeylerinin karşılaştırılması* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Balıkesir Üniversitesi.
- Kaynak, H. (2018). *Müzik öğretmeni adaylarının öğretmenlik öz-yeterlikleri ile müzik yeteneğine yönelik öz-yeterliklerinin karşılaştırılması* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Kenny, D. (2011). *The psychology of music performance anxiety*. Oxford University Press.
- Kenny, D. T., Davis, P. ve Oates, J. (2004). Music performance anxiety and occupational stress amongst opera chorus artists and their relationship with state and trait anxiety and perfectionism. *Journal of Anxiety Disorders*, 18(6), 757–777. <https://doi.org/10.1016/j.janxdis.2003.09.004>
- Kesgin, E. (2006). *Okul öncesi eğitim öğretmenlerinin öz-yeterlik düzeyleri ile problem çözme yaklaşımlarını kullanma düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Pamukkale Üniversitesi.
- Kılıç, İ. (2009). İlköğretim birinci kademe sınıf öğretmenlerinin müzik öğretiminde karşılaştıkları sorunlar. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(1), 123–138.
- Kurtuldu, K. ve Çiftçi, E. (2010). Müzik öğretmeni adaylarının mesleki öz-yeterlik algılarının incelenmesi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19, 60–73.
- MacAfee, E. ve Comeau, G. (2020). Exploring music performance anxiety, self-efficacy, performance quality, and behavioural anxiety within a self-modelling intervention for young musicians. *Music Education Research*, 22(4), 457–477. <https://doi.org/10.1080/14613808.2020.1781074>
- Malhotra, N. K. (2004). *Marketing research: An applied orientation* (4. bs.). Pearson Prentice Hall.
- McCormick, J. ve McPherson, G. (2003). The role of self-efficacy in a musical performance examination: An exploratory structural equation analysis. *Psychology of Music*, 31(1), 37–51. <https://doi.org/10.1177/0305735603031001322>
- Mete, M. (2018). *Müzik öğretmeni adaylarının bireysel çalgı öz-yeterlilikleri ile çalgı performans düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Atatürk Üniversitesi.

- Orejudo, S., Zarza-Alzugaray, F. J., Casanova, O., Rodríguez-Ledo, C. ve Mazas, B. (2017). The relation of music performance anxiety (MPA) to optimism, self-efficacy, and sensitivity to reward and punishment: Testing Barlow's theory of personal vulnerability on a sample of Spanish music students. *Psychology of Music*, 45(4), 570–583.
- Osborne, M. S. ve Kenny, D. T. (2005). Development and validation of a music performance anxiety inventory for gifted adolescent musicians. *Journal of Anxiety Disorders*, 19(7), 725–751. <https://doi.org/10.1016/j.janxdis.2004.09.002>
- Önder, Y. (2014). *Mesleki müzik eğitimi alan üniversite öğrencilerinin deşifre becerilerine ilişkin öz-yeterlik algıları ve tutumları* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Marmara Üniversitesi.
- Özevin Tokinan, B. (2013). Kenny müzik performans kaygısı envanterini Türkçeye uyarlama çalışması. *Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(1), 53–65.
- Özevin Tokinan, B. Ö. (2014). Öğretmen adaylarının müzik performans kaygılarının bireysel özellikler bakımından incelenmesi. *E-Journal of New World Sciences Academy*, 9(2), 84–100.
- Perkmen, S. ve Pamuk, S. (2011). Social cognitive predictors of pre-service teachers' technology integration performance. *Asia Pacific Education Review*, 12, 45–58. <https://doi.org/10.1007/s12564-010-9109-x>
- Piji-Küçük, D. (2010). Müzik öğretmeni adaylarının sınav kaygısı, benlik saygısı ve çalgı başarıları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(3), 37–50.
- Piji-Küçük, D. (2011). Müzik etkinliklerine katılan ve katılmayan çocuklarda benlik saygısı ve müzik yeteneğine yönelik öz-yeterlik algısının incelenmesi. *İlköğretim Online*, 10, 512–522.
- Piji-Küçük, D. (2015). Müzik öğretmenliği öğrencilerinin piyano eşliği alanındaki öz-yeterlik algıları. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(16), 220–236.
- Ritchie, L. ve Williamon, A. (2011). Measuring distinct types of musical self-efficacy. *Psychology of Music*, 39(3), 328–344. <https://doi.org/10.1177/0305735610374895>
- Ryan, C. ve Andrews, N. (2009). An investigation into the choral singer's experience of music performance anxiety. *Journal of Research in Music Education*, 57(2), 108–126. <https://doi.org/10.1177/0022429409336132>
- Salmon, P. G. (1990). A psychological perspective on musical performance anxiety: A review of the literature. *Medical Problems of Performing Artists*, 5, 2–11.
- Senemoğlu, N. (2005). *Gelişim ve öğrenme*. Gazi Kitabevi.
- Sezer, S. (2005). Öğrencinin akademik başarısının belirlenmesinde tamamlayıcı değerlendirme aracı olarak rubrik kullanımı üzerinde bir araştırma. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(18), 61–69.
- Sokoli, E., Hildebrandt, H. ve Gómez, P. (2022). Classical music students' pre-performance anxiety, catastrophizing, and bodily complaints vary by age, gender and instrument and predict self-rated performance quality. *Frontiers in Psychology*, 13, Makale 905680. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.905680>
- Tezişçi, P. (2018). Alexander tekniğinin temel uygulama ilkeleri ve çalışma yöntemleri. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Akademik Müzik Araştırmaları Dergisi*, 4(7), 65–80.
- Topcan, T. (2021). Müzik performans kaygısı için müzik performans kaygısı dersi. *International Journal of Social and Economic Sciences*, 11(2), 135–144.

- Topoğlu, O. (2014). Sınıf öğretmeni adaylarının müzik öğretimine yönelik öz-yeterlik inançlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *International Journal of Human Sciences*, 11(2), 730–743.
- Tuzcu, Ö. (2010). *Müzik öğretmeni adaylarının mesleki yeterlik algıları ve mesleki güdülenme düzeyleri ile akademik başarı algıları* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Marmara Üniversitesi.
- Türkçapar, H. (2004). Anksiyete bozukluğu ve depresyonun tanınış ilişkisi. *Klinik Psikiyatri*, 4, 12–16.
- Uçan, A. (1997). *Müzik eğitimi: Temel kavramlar ilkeler yaklaşımlar*. Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Uçan, A. (2005). Türkiye’de müzik araştırmalarına genel bir bakış ve KKÜ I. Ulusal Müzik Araştırmaları Öğrenci Kurultayı. *Online Journal of Music Sciences*, 2(3), 9–36.
- Uçan, A. (2018). *Müzik eğitimi: Temel kavramlar ilkeler yaklaşımlar ve Türkiye’deki durum*. Arkadaş Yayınları.
- Ünal, B. (2019). *Mesleki müzik eğitimi alan öğrencilerin piyano dersine yönelik öz-yeterliklerinin incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi.
- Üzülen, E. D. (2022). *Müzik öğretmeni adaylarının müzik performans kaygıları ile çalgı öz-yeterlikleri arasındaki ilişki* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Pamukkale Üniversitesi.
- Wilson, D. G. ve Roland, D. (2002). *The science & psychology of music performance: Performance anxiety*. Oxford University Press.
- Yağcı, U. ve Aksoy, V. (2015). Müzik öğretmeni adaylarının akademik öz-yeterlikleriyle öğretmenlik öz-yeterlikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(33), 84–104.
- Yıldız, Y. (2013). *Müzik öğretmeni adaylarının öz-yeterlik inançlarının ve ders çalışma yaklaşımlarının çeşitli değişkenlere göre incelenerek aralarındaki ilişkinin tespit edilmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Karadeniz Teknik Üniversitesi.
- Yorulmaz-Birdal, Ö. (2021). *Müzik bölümü öğrencilerinin çalgı performans yönetimi öz-yeterlik algıları, performans kaygı düzeyleri ve aralarındaki ilişkinin incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Kocaeli Üniversitesi.
- Yöyen, E. (2020). Araştırma yöntemlerine giriş. F. Bal (Ed.), *Psikologlar için SPSS uygulamaları ve araştırma yöntemleri içinde* (s. 5–34). Nobel.
- Zarza-Alzugaray, F. J., Casanova, O., McPherson, G. E. ve Orejudo, S. (2020). Music self-efficacy for performance: An explanatory model based on social support. *Frontiers in Psychology*, 11, Makale 1249. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2020.01249>
- Zikmund, W. G. (1997). *Business research methods* (5. bs.). The Dryden Press.